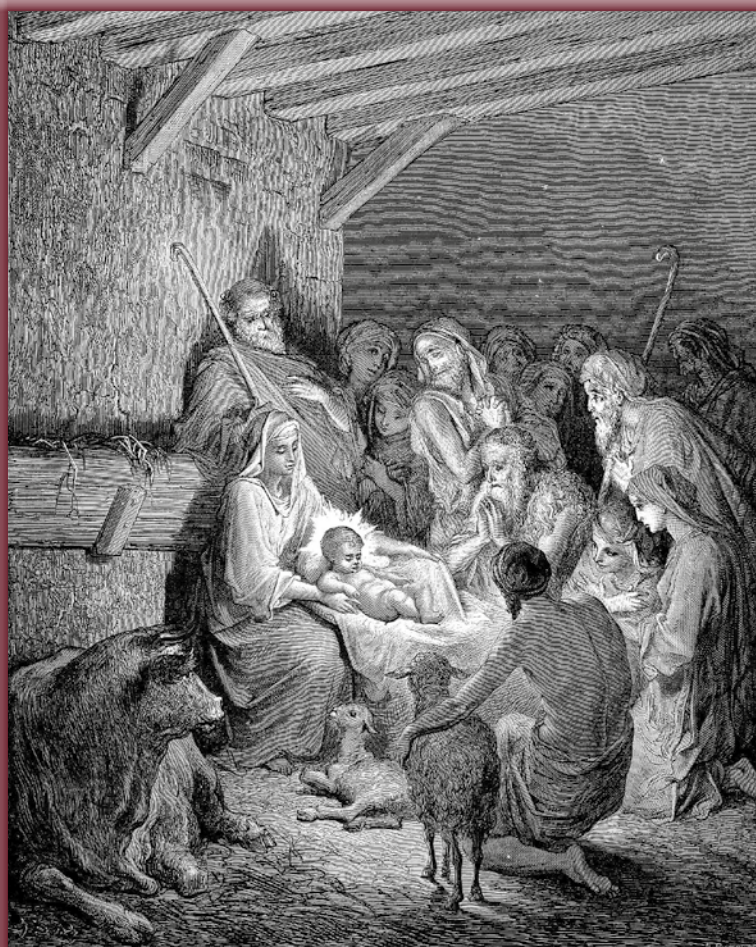
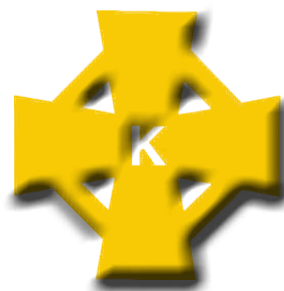

LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

4
2024

*Ett barn blir oss fött, en son blir oss given, och på hans
skuldror skall herradömet vila. (Jes 9:6)*

*Ära vare Gud i höjden och frid på jorden åt alla dem
som har hans välbehag. (Luk 2:14)*

*Tror ni att jag har kommit för att skänka frid på
jorden? Nej, säger jag, snarare söndring. (Luk 12:51)*

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionsråd

Per Sundin
Krönvägen 26
891 42 Örnsköldsvik
persundin@gmail.com

Förbundskassör

Lennart Sjöstedt
Parkgatan 5, 598 71 Södra Vi
0492-207 80
lennart.sjostedt@svenskakyrkan.se

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102 c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Förbundets bankgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Bg 5591-3321

**Medlemskap, Medlems- och
Kårregistrering – Prenumeration**

Jan Henriksson
Norra Storgatan 9
598 71 Södra Vi
070-545 81 38
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 1-25 senast den 20 januari 2025

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som
publiceras i "Lekman i Kyrkan"
och på www.lekmanikyrkan.se är
upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast
med Svenska Kyrkans
Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Ett barn är fött

Kan man någonsin tro att det är
sant att Jesus som Guds son
nu ligger i en krubba här,
han kommit till vår värld som lån.
Herdarna vet berätta att allt är sant,
De sett allt detta, de hört hur
änglasångens ljud till himmelsk här
nu prisar Gud.

(Luk 2 1:20)

Precis som förr här nu i dag
Pågår krig av alla slag,
människor härjar, härar slår
med vapen ger de varandra sår,
Varför är den världen här
så sönderbombad som den är?
Många svälter, flyr och plågas
Av våld och hat nu måtten rågas.
Men älska Jesus över allt
hans kärlek får du tusenfalt

(Matt 10:32-39)

*Lilian Skattberg
Skara Stiftsförbund*

Hopp

Tankar om hopp vid en samling i Vänersborgs lekmanakår i februari 2024

För Guds barn finns *alltid* framtid och hopp. Kasta ditt missmod ifrån dig. Grubbla inte över ditt mörka förflutna. Stirra inte ängsligt in i svårigheternas tilltrasslade härvor. Kretsa inte längre omkring dig själv, din synd och ditt elände. Var inte bitter över livets missräkningar.

Allt detta vet Gud om och ändå har han tänkt hopp över din framtid.

Ditt förflutna är under blodet. Över din framtid lyser hoppet. Ge var dag åt Herren och du ska få se att Gud åt dig har berett en välsignelse, större och härligare än du hade anat. Du ska gå från ljus till ljus, från hopp till uppfyllelse av hoppet och så åter till nytt hopp.

Räkna inte med att livet håller på att ebba ut, att du bara har resterna kvar. Räkna med Gud. Du har det bästa framför dig. Han vill ge dig framtid och hopp!

Om hopp i Bibeln

Hopp ger oss förståelse för allt som Gud har gjort för oss.

Rom 5:1-2:

Då vi nu har gjorts rättfärdiga genom tro har vi frid med Gud genom vår herre Jesus Kristus. Han har gett oss tillträde till den nåd som vi nu lever i, och vi är stolta över hoppet att få del av Guds härlighet. Mer än så, vi är stolta över våra lidanden, eftersom vi vet att lidandet skapar uthållighet, uthålligheten fasthet och fastheten hopp. Och hoppet sviker oss inte, ty Guds kärlek har ingjutits i våra hjärtan genom att han har gett oss den helige anden.

När du känner dig missmodig, sätt ditt hopp till Kristus.

Ps 42:12:

Varför är du tyngd av sorg, min själ, och full av oro?

Sätt ditt hopp till Gud!

Jag skall åter få tacka honom, min räddare och min Gud.

Hopp ger motivation till förändringar i livet.

Kol 1:3-6:

Vi tackar alltid Gud, vår herre Jesu Kristi fader, var gång vi ber för er, ty vi har hört berättas om er tro på Kristus Jesus och om den kärlek ni hyser till alla de heliga, i hoppet om det som väntar er i himlen. Om detta hopp har ni tidigare hört genom sanningens ord, evangeliet, som har nått fram till er liksom det bär frukt och växer till i hela världen; så har det gjort hos er också ända sedan den dag då ni först hörde det och fick kunskap om Guds nåd sådan den verkliga är.

Hoppet växer när vi tänker på löftet om uppståndelsen.

1 Thess 4:13:

Bröder, vi vill att ni skall veta hur det går med dem som avlider, så att ni inte behöver sörja som de andra, de som inte har något hopp.

Det kristna hoppet ger oss ett rikt liv.

Ef 1:18:

Må han ge ert inre öga ljus, så att ni kan se vilket hopp han har kallat oss till, vilket rikt och härligt arv han ger oss bland de heliga, hur väldig hans styrka är för oss som tror – samma oerhörda kraft som han med sin makt lät verka i Kristus när

han uppväckte honom från de döda och satte honom på sin högra sida i himlen, högt över alla härskare och makter och krafter och herravälden, över alla namn som finns att nämna, såväl i denna tiden som i den kommande.

Jer 29:11-14:

Jag vet vilka avsikter jag har med er, säger Herren: välgång, inte olycka. Jag skall ge er en framtid och ett hopp.

När ni åkallar mig och ber till mig skall jag lyssna på er.

När ni söker mig skall ni finna mig. Ja, om ni helhjärtat söker efter mig skall jag låta er finna mig, säger Herren.

Bön

Kristus är framför mig, bakom mig, över mig och under mig.

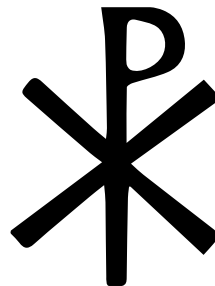
Kristus är med mig, i mig, runt omkring, du bor i mig.

Omger hela mig.

Morgon, dag som natt.

St Patricks bön.

Sammanställt av Anders Åström

Rapporter från stiftsförbund och lekmannakårer

Årsmöte och Inspirationsdag i Lunds Stiftsförbund

Vid stiftsgården Åkersberg i Höör hade Stiftsförbundet i Lunds stift stiftsförbundsårsmöte den 6 juli. Innan årsmötet hölls en mäsas i Frihetens kapell under ledning av prästen Samuel Rubenson. Psalm 646, Grip du mig, helige Ande inledde den fina och tankvärda mässan.

Därefter hölls årsmötesförhandlingar med Ingemar Erikson som ordförande. Vid årsmötet valdes Gert Råvik till ny ordförande. Stiftsförbundsstyrelsen består nu av följande personer: ordf Gert Råvik, 1:e vice ordf Inga-Lill Rubenson, 2:e vice ordf Kjell-Arne Green, kassör Ann-Marie Persson och vice kassör Ingemar Erikson sekreterare Marie Nederman ledamöter: Karin Rosenquist Andersson och Siv Nilsson ersättare: Birgitta Dérand och Gertrud Green.

I samband med årsmötet avtackades avgående ordförande för Lekmannaförbundet i Lunds stift, Magnus Wittgren, för sitt mångåriga styrelsearbete av den nyvalde ordföranden Gert Råvik.

Drygt tre månader senare hölls en Inspirationsdag den 19 oktober för lekman- och församlingskårer i Lunds stift. Det var Väsby-Vikens lekmannakårer som var värdar för mötet i Viken där ett 30-tal deltagare från 10 olika lekman- och församlingskårer deltog. Dagen började med kaffe och smörgåsbulle. Därefter blev det en förmiddagsandakt under ledning av Eva Gullmo, arbetsledande komminister i Vikens församling. Eva talade om berättelser om Jesus med utgångspunkt från nya konstverk med motiv av åsna, tupp, lamm och fiskar. Tavlorna är målade av konstnären Per Ekros i Viken.

Stiftsförbundets nye ordförande Gert Råvik informerade om den nya styrelsen i stiftsförbundet och uppmuntrade de lokala kårerna att ta kontakt med styrelsen som bl.a. har till uppgift att stötta de lokala kårerna på olika sätt.

Närvarande representanter från de olika kårerna presenterades för varandra. Vid samtal vid borden utbyttes erfarenheter mellan kårerna och en del programblad delades ut.

Förbundsbutiken fanns på plats med Gert Råvik och Lena Tapper bakom bordet.

Dagens huvudtalare och inspiratör var Fredrik Höggren, kontraktsprost för Bjäre-Kulla kontrakt, som talade under rubriken

”En framtidsdag för en prost”. Han reflekterade bl.a. över hur kyrkan har utvecklats genom tiderna och vad kyrkan består av idag och hur den kan tänkas bli i framtiden. Fredrik betonade vikten av att vi är goda medmänniskor, att vi visar omtanke och bryr oss om varandra i olika sammanhang.

Pastoratets värdinna Annette Göransson dukade fram en härlig lunchbuffé. Mat är en viktig del i gemenskapen och skapar fina samtal kring borden.

Eftermiddagen inleddes med att kyrkvärd Ingemar Erikson berättade om Vikens kyrka och den nya tillbyggnaden Skeppet. Han talade om Stiftelsen sjökapten Albert Peterssons och hans hustru Ida Peterssons familjefond och dess betydelse för Vikens församling när det gäller finansiering av olika projekt, t.ex. byggandet av Skeppet. Därefter serverades kaffe med god morotskaka.

Sändningsmässan hölls i Vikens kyrka under ledning av prästen Eva Gullmo och medverkan av kyrkomusiker Matilda Wessman. Mässan inleddes med psalm 298, Gud ditt folk är vandringsfolket. Texter från tjugoförsta söndagen efter trefaldighet lästes av Kjell-Arne Green, ordförande för Väsby Lekmannakår och Marie Nederman, ordförande för Vikens Lekmannakår. I sin predikan talade Eva Gullmo kring Samhällsansvar som var söndagens tema.

Det blev en inspirerande och fin dag med god gemenskap.

Marie Nederman

Höstkonvent i Härnösands stift

Lekmannaförbundet i Härnösands stifts höstkonvent hölls i år i Sidensjö 22 september.

Gudstjänsten denna söndag leddes av Jenz Grensjö. I sin predikan som utgick från temat "Rik inför Gud" citerade han från Luthers brevväxling där denne tillbakavisat en uppfattning att man kunde tillgodoräkna sig utförda goda gärningar. Jenz menade istället att det är nåden från Gud som räddar oss. I gudstjänsten medverkade också Lukas Johansson på trumpet med bl.a. "Can't Help Falling in Love" ackompanjerad av kantorn Michael Linné.

Efter kyrkkaffet berättade Jenz om Sidensjö kyrka som började byggas innan digerdöden och slutfördes i början på 1400-talet. Sedan har inredningen kontinuerligt kompletterats med bl.a. dopfunt, kyrkbänkar, predikstol, läktare, orgel och flygel (instrumenten redogjorde Michael för). Kyrkan hade som många längs Norrlandskusten fått besök av den spanska konsttjuven i slutet på 1900-talet, men den staty som stals då har sedermera återställts.

Lars Huss från Sundsvalls lekmanakår ber Kyrkans förbön med Sidensjöprästen Jenz Grensjö till vänster.

Jenz Grensjö förklarar hur asklunden är upplagd för intresserade konventsbesökare.

Jenz menade att Sidensjöbygden kännetecknades av en framåtanda understödd av vindkraftspengar 600 000 varje år med Sidensjö Sparbank som det tydligaste tecknet. Nu hade också församlingen fått många miljoner efter Anna-Lisa Byström som möjliggjort en välbesökt lekpark på kyrkans mark strax norr om kyrkan. Jenz visade oss sedan de nyetablerade urn- och asklundarna med vacker utsikt över Drömmesjön. Han berättade också att man helst ville kunna bedriva konfirmationsläsningen i Sidensjö ställe för i grannförsamlingen Nätra.

Församlingen serverade sedan en potatis- och purjolökssoppa i församlingshemmet.

De viktigaste styrelsebesluten i konventet var vårkonvent 2025 i Stigsjö och höstkonvent i Nordingrå samt att en kommitté utsågs med syfte att planlägga en dag för andlig uppbyggnad.

Per Sundin

Extra årsmöte i Linköping

Den 25 augusti samlades Linköpings Stiftsförbund för ett extra årsmöte.

I Linköpings stift finns i dag tre kårer, Gistad kyrkobrödrakår utanför Linköping samt Vimmerby församlingskår och Södra Vi – Djursdala församlingskår, båda belägna i Vimmerby kommun. Stiftsförbundet har de senaste åren inte haft någon verksamhet utan fungerat som en administrativ länk för inbetalning av medlemsavgift till förbundet.

Årsmötet inleddes med gudstjänst i Södra Vi kyrka och närvarande var från vänster; Ordförande Jan Henriksson, kassör Lars Linde, sekreterare Britt Andersson, medlem Gunnel Myhrman, styrelseledamöterna Sonia Karlsson och Pia Ragnar och medlem Jan-Ove Svensson.

Jan Henriksson

Surströmmingskväll i Själevad

Lekmannakåren i Själevad samlades för surströmming på tisdag kväll 3 september hemma hos Erik Karlsson i Sörvåge.

Strömmingen kom från Kallax, filéad som numera är vanligare än hel strömming. Den smakade gott men var kanske i minsta laget, vilket man kunde kompensera genom att äta någon fler än brukligt. Dock påminns man om svensk oförmåga att på EU-nivå försvara denna tradition även om det just i år funnits att köpa ännu några veckor efter premiären. Numera vet vi att strömmingen spelar en avgörande roll för faunan i hela Östersjön.

Eftersom vi denna kväll var relativt välrepresenterade tog vi tillfället i akt att diskutera höstens aktiviteter. Vi konstaterade att vi troligen blir ännu fler från Örnköldsvik vid stiftsorganisationens höstkonvent i Sidensjö och enades om dag, tid och plats för de prästledda bibelstudier/-samtal vi numera har varannan vecka under terminerna samt även andra möjliga aktiviteter.

Kvällen avslutades med att Anna Berggren läste några böner ur den bönbok, "Välsigna min väg" av Magnus Malmgren, som hon fick vid pilgrimsvandringen som Gullängets församling arrangerat lördagen innan på Långroudden, Kronören i Nordmaling.

Denna form av möte med möjlighet till goda samtal, t.ex. om hur sommaren varit, är också viktigt för kåren.

Per Sundin

Här syns samtliga närvarande utom fotografen, Maude Eriksson, med Erik som var värd stående. Viktigaste ingrediensen, surströmmingsburken, saknas dock på bilden.

Växjö Stiftsförbund –

Höstkönvent i Nässjö Mariagård och Mariakyrka, lördagen den 21 september 2024

Nederst till höger syns Magnus Sjögren, Kerstin Göransson och Paul Lundell.

Växjö stiftsförbund bjöd in stiftets kårer och medlemmar i Lekmannaförbundet till höstkönvent i Nässjö, att äga rum lördagen den 21 september 2024.

Värd på plats var Nässjö församlingsskårmästare med dess ordförande, komminister Magnus Sjögren, som välkomnade och samlade ett 25-30-tal inbjudna i församlingsskårgården "Maria (gården)" med förbön för och information om konventets program.

Efter nu nämnt ankomstmöte tillika med välkomstkaffe och samtal, tankeutbyte mellan närvarande kårrepresentanter och övriga samlades de närvarande till förmiddagsmessa i Nässjö vackra kyrka, Mariakyrkan. Officiant, predikant och ansvarig för mässan (med nattvard) var

Magnus Sjögren. Under mässan hölls förbön för den oro som präglar tillvaron särskilt genom krig i vårt närområde, i mellanöstern och i delar av Asien och Afrika samt förbön för den oro som i vår egen del av världen följer av kriminalitet och sekularisering.

I nära anslutning till mässan samlades konventsdeltagarna åter i Mariagården för att lyssna till ett föredrag av kyrkoherde em. Paul Lundell som berättade om Svenska kyrkans, andra kristna samsamfundens nuvarande och tidigare samt sina egna tidigare uppgifter för Kristus i Sydamerika, företrädesvis i Argentina, Uruguay och Brasilien.

Mission i Sydamerika

(En snabbskiss av Paul Lundell, Kyrkoherde e.m.)

Nöd och missförhållanden i Europa gjorde att många emigrerade till Amerika, först och främst till Nordamerika men även till Sydamerika. 1890-91 och 1909-10 utvandrade omkring 2000 svenskar till Brasilien. Goda löften hade givits, men de faktiska förhållandena var inte vad man hoppats och trott. Många døde under av sjukdomar, olyckor och naturkatastrofer. Ca 700-800 fick hjälp av Svenska ambassaden i Buenos Aires att återvända hem. De flesta som stannade fortsatte till Argentina. I provinsen Misiones och staden Obera skapades en svenskkoloni. Hit kom även familjer från Norge, Danmark och Finland.

Under 1920-30-talet reste präster från Buenos Aires upp till svenskarna i Obera för att hålla gudstjänster, och förrätta dop, vigslar och begravingar, även om gravsättning redan ägt rum. I kolonin fanns ett stort behov av en sjuksköterska. 1932 kom diakonissan Sigrid Bjurström, g. Holmström. Hon kom att betyda mycket för den svenska församlingen. Från 1942 till 1973 sände Sjömansvårdsstyrelsen ut präster till Obera. En församling hade bildats som fått namnet Olaus Petri. En ny kyrka invigdes 1956.

Många svenskar och andra som utvandrade var väl inte särskilt intresserade av kyrka och kristen tro. Men allt eftersom den svenska församlingen ”rotade sig” i den röda jorden med gudstjänster, studiegrupper, symöte, ungdomssamlingar och skola, så ökade intresset och stärkte sammanhållningen i kolonin.

Det stod snart klart för Sjömansvårdsstyrelsen att de inte kunde skicka präster till Obera. Där fanns ju inga sjömän. Beslut togs att ansluta församlingen till en luthersk kyrka. I Argentina fanns tre lutherska kyrkor, men bara en som var ansluten till Lutherska Världsförbundet, nämligen IELU (Iglesia Evangelica Luterana Unida). Så det blev den kyrkan och 1973 kom den förste argentinske prästen till Olaus Petri-församlingen.

Luthersk mission i Sydamerika har sina rötter i dels Nordamerika, dels i Tyskland. I Nordamerika finns två stora lutherska kyrkogemenskap - ELCA och Missouri synoden. Små lutherska kyrkor finns i stort sett i hela Syd- och Centralamerika.

Den svenska kyrkan i Buenos Aires var tidigare en s.k. utlandsförsamling. Det fanns sju sådana, nämligen i Helsingfors, Oslo, Köpenhamn, Berlin, London, Paris och Buenos Aires. Dessa sorterades under domkapitlet i Uppsala och UD, då kyrkoherdarna även var ambassadpredikanter. 1 januari 1989 kom dessa att tillhöra SKUTs ansvarsområde. SKUT hade haft präster i Lima, Peru, i Caracas, Venezuela, i Sao Paolo och Rio i Brasilien, men även i Mexico. Numera finns präst kvar endast i Sao Paolo.

Till Sydamerika sände pingstförsamlingar i Sverige missionärer. I staden Tartagal, nära gränsen till Bolivia, driver pingstmissionen ett stort jordbruksprojekt. I städerna Salta, Rosario och Esquel finns barnhem m.m. I staden Cochabamba i Bolivia har svensk pingstmission varit verksam i många år. Svenska församlingar ger bistånd till olika projekt i Colombia, Ecuador, Peru m.fl. länder. Dävarande Sv. Missionsförbundet hade pastorer i Ecuador.

Nu något om den katolska kyrkan. Med upptäckten av Sydamerika och rapporterna därifrån såg den katolska kyrkan som sin uppgift att sända missionärer dit. Bl.a. sände en del ordnar ut präster, munkar och nunnor i detta missionsarbete. För att ta ett exempel: till det område som idag är provinsen Misiones kom jesuiterna på 1600-talet. De byggde upp stora byar med kyrkor, skolor, hantverkshus och bostäder bland guarani-indianer. I Santa Ana bodde närmare 50.000. Men i början av 1800-talet drevs jesuiterna bort, soldater rev ner och brände hela byar och dödade många av indianerna. Trots motstånd blev den katolska tron den dominerande i hela Syd- och Centralamerika. Städer fick namn efter jungfru Maria eller helgon. T.ex. Paraguays huvudstad Asunción heter egentligen La Asunción de Sta Maria, d.v.s. Jungfru Marias upptagelse (till himmelen). Den nuvarande påven är från Argentina.

Dagens katolska kyrka är både konservativ och karismatisk med inslag av de nya trenderna. Peruanen Gustavo Gutierrez var kanske den främste förespråkaren för befrielse teologin. Mässor såsom den Nicaraguanska och den Salvadoranska gav genklang i hela den kristna världen. Kloster finns det många i hela den katolska kyrkan. Att kyrkan är universell märkte jag vid ett besök i en kyrka i sta-

Magnus Sjögren pratar i Mariagården, Erik Fröjdmark sitter vid pianot.

den Salta. Där fanns porträtt av helgon, bl.a. av heliga Birgitta.

Värt att nämnas är prästen och musikern Pablo Sosa. Han tillhörde metodistkyrkan. Han arbetade mycket för att starta husförsamlingar.

Kyrkorna i Syd- och Centralamerika bidrar aktivt för att stärka civilsamhället. Man har sjukvårdsinrättningar, skolor och yrkesutbildning samt utför ett välsignat diakonalt arbete. I storstäderna finns mycken slum och behovet av stöd är stort.

Till sist: Engelsmännen byggde järnvägar i Argentina. Därför är den Anglikanska Kyrkan rätt stor. De har en biskop som ansvarar för södra och mellersta Argentina och för Uruguay samt en

Magnus Sjögren, komminister.

biskop som ansvarar för norra Argentina och Bolivia.

Frälsningsarmén är ju internationell och följaktligen finns kårer runt om i Sydamerika.

*Paul Lundell,
kyrkoherde em.*

Efter Pauls föredrag och därefter följande lunch i Mariagården bjöds konventsdeltagarna på glimtar ur vår psalmskatt framförda av Erik Fröjdmark och Magnus Sjögren. Konventionsdagen avslutades med gemenskap kring kaffebord och med gemenskap i andakt och tacksamhet!

För avslutning med uppskattande ord svarade i tacksamhet stiftsförbundsordföranden Kerstin Göransson.

Sprid ljus i mörkret

I natt vaknar miljontals människor till ljudet av krig och konflikt. Act Svenska kyrkan arbetar för fred i de mest konfliktdrabbade delarna av världen. Tillsammans gör vi skillnad. **Swisha din gåva för fred till 900 1223.**

act
Svenska kyrkan

tryggt
givande
givarverge

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Hela Människan – socialt arbete på kristen grund:

”Vi vill mötas i ögonhöjd”

- Utan Hela Människan skulle jag inte ha överlevt.

Det här är orden från en av organisationens besökare i norra Sverige, Sara* som gästade oss under många år.

Sara kom till oss för över tjugo år sedan. Sedan dess har livet varit en berg- och dalbana mellan missbruk och rehabilitering. Idag har Sara ett barn och har varit drogfri i tre år. Vi undrar varför hon fortsätter att komma till Hela Människan flera gånger i veckan, nu när livet ordnat upp sig.

- Det här är mitt andra hem, säger hon, eller om jag tänker efter: mitt första. Det är här jag har varit mest konstant genom alla år, människorna här är min familj. Jag har blivit accepterad för den jag är, hur det än har varit. Den värme och gemenskap som finns här skulle jag aldrig vilja vara utan och nu kan jag vara här också för andras skull.

Hela Människan är en ekumenisk organisation som för och tillsammans med människor i utsatt livssituation arbetar med Jesu människosyn som förebild, inspiration och källa till kraft (sammanfattning av ändamålet). Organisationen har nästan lika många år på nacken som Svenska kyrkans lekmanaförbund, då den bildades 1920 – då under namnet Riksutskottet för de kristnas förbudsrörelse. Kyrkorna ville kroka arm inför en folkomröstning som skulle äga rum år 1922 och frågan gällde ett förbud eller inte för försäljning av rusdrycker. Kyrkorna, i solidaritet med samhällets svaga, var för ett förbud, därav namnet på organisationen. I folkomröstningen

förflorade man med endast 49% mot 51% för att alkohol skulle fortsätta att säljas.

Efter en känsla av antiklimax startade man då en nykterhetsorganisation, De kristna samfundens nykterhetsrörelse, DKS. Under decennier arbetade man aktivt politiskt tillsammans med övrig nykterhetsrörelse för frågorna, man gav också mycket resurser till att sprida information på skolor och i andra forum. Parallellt startade man så kallade RIA-byråer. RIA står för ”Rådgivning i alkoholfrågor”, där man stöttade människor att sluta dricka.

I takt med att forskningen visat att alkoholism är en sjukdom och att beroendefrågor är något bredare än att kunna härledas till en specifik substans, började diskussionen om man också skulle bredda organisationens syften. Man såg ju också att många människor i missbruk i första hand behövde annan typ av stöd för att ens orka sluta med alkoholen. I slutet av 1990-talet beslutade organisationen sig för att låta sig omformas till syfte och innehåll. Huvudmannskapet, som tidigare bestått av frikyrkorna, fick Svenska kyrkan som tillskott, och namnet byttes från DKS till Hela Människan.

- Idag står organisationen för ett socialt arbete på kristen grund. Vi finns för människor i utsatt livssituation, oavsett orsak eller riktning. Samhället erbjuder inte så många platser där du bara får finnas och dela en gemenskap utan att sköta dig och att livet ska funka. Hos oss får du vara en människa och vi möts i ögonhöjd, oavsett roll, säger Mia Nilson, generalsekreterare.

Hela Människan finns idag på 48 platser i landet. När det gäller det politiska arbetet, så finns man, med respekt för historien, fortfarande kvar i nykterhetsrörelsens frågor, men endast då de verkligen berör de människor som organisationen möter.

- I politiska sammanhang märker jag att det allt oftare är vi som tar upp frågan om människovärde, det är nog vår främsta fråga idag. Och det blir vår ingång oav-

Mia Nilson, generalsekreterare för Hela Människan.

sett om det handlar om arbetsmarknads-, flyktning- eller sjukvårdspolitik, fortsätter Mia Nilson.

På årsstämman 2023 antogs en ny strategisk plan för organisationen. Planen behandlar identitet, uppdrag och arbetssätt. I ett stycke gällande identiteten står det: *”Hela Människans arbete är en del av Guds diakoni till sin värld. Allt är oss givet av nåd – därför ska vi dela det materiella och det existentiella livet med varandra. Att vara en del av Hela Människan – oavsett roll – är att vara del i en ömsesidighet, i en öppenhet för att dela gemenskap, kunskap, mat, tak, kläder, arbetstillfällen, vänskap, ansvar, glädje, sorg eller smärta. Att vara del av Hela Människan är att vara del av ett arbete för andlig hållbarhet med den kristna tron som tolkningsgrund.”*

- Jag får ofta frågan om vad som skiljer Hela Människan från till exempel Stadsmissionen, säger Mia Nilson. Jag tror att det handlar just om den här skrivningen, att vi har en så tydlig förankring i den kristna värdegrunden. Man måste inte vara kristen för att arbeta eller vara volontär i Hela Människan, men det är jätteviktigt att alla, inklusive besökarna,

vet att vi försöker ha Jesu människosyn i vårt arbete, som det står i ändamålet.

Organisationen har under de senaste åren arbetat mycket med kvalitet och känedom. Ett starkt förtroende har byggts upp mellan Hela Människan och flera myndigheter. På kommunnivå finns också alltid goda samarbeten, något som inte alla organisationer vittnar om.

- Jag tror att det fungerar för att vi svarar mot behov på lokal nivå, som kommunerna inte klarar av själva. Och vi gör det idag med hög kvalitet, man kan lita på Hela Människan.

Hela Människan ser också en ökad fatigdom i Sverige. Det betyder i praktiken att de som redan stod utan hem har det ännu svårare att få näsan över vattenytan, samtidigt som familjer som för bara något år sedan klarade sig hyfsat på föräldrarnas lön nu behöver söka hjälp för att barnen ska få mat och kläder.

Tusentals volontärer, både från huvudmän som Svenska kyrkans lekmanaförbund och andra, finns med i verksamheten, tillsammans med ca 400 anställda. Dessa bär verksamheten lokalt.

Mia Nilson brukar alltid citera en strof ur Ylva Eggehorns psalm Innan gryningen, när hon berättar om Hela Människans identitet och utblick: *”Vi byggde katedraler högt mot himlen, men du gick hela tiden längre ner”*.

- Man kan också lita på att vi ser det som vår uppgift att ”stanna kvar” och vara den organisation som erbjuder öppen verksamhet och har människan i centrum. Vi kommer inte att hitta på nya arbetssätt eller verksamheter för sakens skull och framför allt kommer vi inte att överge målgruppen och det arbete vi gör idag. Snarare behöver vi finnas på samma sätt, men på flera ställen, behoven är stora och alla goda krafter behövs.

**Sara heter egentligen något annat.*

Information från medlemsregistret

I slutet av januari 2025 kommer utskick av medlemslistor ske till alla kårer antingen via mejl eller post. Skulle ni i månadsskiftet januari/februari inte fått någon lista ber jag att ni hör av er till medlemsregistret. Kontaktuppgifter finns på sidan 2 i tidningen.

Listorna ska stämmas av mot era listor ute i kårerna. Efter att era årsmöten är genomförda, som ska hållas för mars månads utgång, rapporterar ni senast 30 april in aktuell medlemslista till medlemsregistret. Underlaget ligger sedan till grund för inbetalning av medlemsavgiften till stiftsförbundet. OBERVERA att enskilda kårer INTE ska betala medlemsavgift direkt till förbundet utan allt ska gå via ert stiftsförbund.

Under maj månad kommer underlag att skickas ut till stiftsförbunden för inbetalning av medlemsavgift till förbundet som kommer att grunda sig på aktuell medlemsantal 30 april 2025.

I det fall stiftsförbund inte finns kommer medlemsavgift skickas direkt till kårerna sam till direktanslutna medlemmar

Höjning av medlemsavgift

Nuvarande medlemsavgift är 90 kronor/medlem till förbundet. Riksårsmötet 2024 tog beslut att höja medlemsavgiften från år 2026 till 130 kronor/medlem. Viktigt att kårerna tar beslut om en höjning (om behov finns) av medlemsavgiften vid kommande årsmöte.

Gåvoprenumeanter

I dag skickas det ut ett stort antal tidningar till enskilda person och organisationer utan kostnad för mottagaren. En översyn kring detta kommer att ske men initialt kommer tidningen att upphöra komma ut där den är adresserad till enskilda personer. Önskar man fortsättningsvis få tidningen är ni välkomna att anmäla er som medlem via lekmanaförbundets hemsida eller till medlemsregistret.

Jan Henriksson
medlemsregistrator

Skicka in lösningen på korsordet senast den 31 juli till:

Anders Nordberg, Nygårdsvägen 32, 554 74 Jönköping

alt. Marie Nederman, Lilly Håkansson Gata 2A BV, 263 64 Viken

En vinnare dras bland inskickade rätta lösningar och belönas med en gåva från Förbundsbutiken.

FAMILJENYTT

TILL MINNE

LARS RYDJE
1936 - 2024

Lars Rydje, Borlänge är död. Han sörjes närmast av hustrun Inger, en dotter och barnbarn. Lars föddes 1936 i Trelleborg där han redan i unga år visade engagemang för kyrka och kristen tro och han blev tidigt frälsningssoldat. Hela livet kom han att stå på de svagas och utsattas sida, något som avspeglade sig i hans kommande arbete som överförmyndare.

Lars Rydje utbildade sig till flygtekniker och arbetade som sådan en tid i Västerås innan han flyttade till Borlänge. Här började ett mer än 50-årigt kyrkopolitiskt engagemang. I hemförsamlingen Stora Tuna satt han under många år ordförande i kyrkofullmäktige och i Västerås stiftsstyrelse var han länge vice ordförande. Samma uppdrag hade han även i kyrkans högsta organ, kyrkomötet.

När Stora Tuna Lekmannakår 2010 stod utan ledare ombads han att ställa upp.

- Då visste jag inte vad Lekmannarörelsen var utan fick läsa på. Jag märkte att den stod för mina värderingar och tackade ja, berättade han då kåren firade 100 år 2022.

När han tog vid som ordförande var kåren mycket liten och hade bara ett tiotal medlemmar, något som hade tredubblats när han avtackades 2023. Han hade då också hunnit med att under en tid vara ordförande på stiftsnivå för Lekmannarörelsen.

En lång gärning i kyrkans tjänst avslutades när han den 4 september 2024 somnade in mätt på år.

Att Stora Tuna Lekmannakår fortfarande lever och verkar är till stor del Lars Rydjes förtjänst och vi tackar honom för det.

Lars Lyrvall,
Lars Göran Bernland

Älskad make, far och morfar

Lars Rydje

* 4 december 1936

har lämnat oss i stor sorg och saknad

Nyckelby
4 september 2024

INGERT

Anna

Fanny

Övrig släkt och vänner

*Att gärna åt sin nästa
råd, hjälp och glädje ge,
ej blott på eget bästa,
men ock på andra se,
ej blott Guds vilja veta,
men vandra i hans bud,
det är att kristen heta,
det är att tjäna Gud*

Psalm 177:3

Begravningen äger rum
lördag den 21/9 kl. 11:00
i Stora Tuna kyrka.
Efter akten skiljs vi åt.
www.fondkistan-dalarna.se

TILL MINNE

BERYLL GRANDELL
1933-2024

Mamma jobbade nästan ohälsosamt mycket i olika föreningar inom handikapp HCK, DHR, SYNKA-DADES RIKSFÖRBUND, MAJBLOMMAN, MM. Hennes engagemang startade i princip när min bror Gunnar föddes, alltså 1953, och fortsatte till hennes sista dagar.

Mamma jobbade även en hel del inom politiken för Centerpartiet, där hon under en längre tid satt i kommunfullmäktige, som nämndeman och kommundelsnämnden.

Nästa stora intresse och kall var kyrkan, där brister mina kunskaper om alla hennes aktiviteter, men en del har jag koll på. Hhön var kyrkvärd i Fors kyrka under en lång tid, hon jobbade för stiftet och svenska kyrkan i utlandet, jag tror hon besökt över tio olika länder nästa stora intresse var kultur, ordförande i sällskapet S:t Eskil, div hembygdsföreningar, ansvarig och drivande i Sörmlands gården i 20 år.

Som du kanske förstår var det inte så lätt att umgås med lilla mamma på kvällar och helger men på något vis lyckades hon få ihop pusslet så jag kan inte gnälla över våran uppväxt bland tror jag att hon gick upp en timme tidigare för att ge dygnet 25 timmar.

Jag anser mamma helt unik och outstanding på att viga sitt liv åt att hjälpa andra människor ett kall som satt naturligt i ryggmärgen och pågick i över 90 år.

Jag betraktar mej som lyckligt lotad som fick 62 underbara år tillsammans med min mamma. Hennes glädje, utstrålning, vilja och humor kommer att leva kvar i mitt minne för evigt.

Johan Grandell

Till minne av

Beryll Grandell

har Act Svenska kyrkan tacksamt tagit emot en gåva.

Tack till Herren för all den kärlek, värme, omsorg och det ansvar som Beryll förmedlat
Svenska Kyrkans Lekmannaförbund
Anders Nordberg

act
Svenska kyrkan

FAMILJENYTT

TILL MINNE

ULLA JOHANSSON

Sjuksköterskan Ulla Johansson, Älmhult, har avlidit. Hon blev 91 år. Närmast anhöriga är sönerna Ulf, Lars och Jan med familjer.

Ulla Johansson var genom sitt yrke, sin personlighet och sitt starka engagemang i en rad sammanhang välkänd och respekterad i Älmhultsbygden. Hon var född i Växjö och dotter till prosten Tore Hallborg och hans hustru Brita (född Kärrfors) och äldst i en syskonskara om fem barn. Hennes far var präst i andra generationen och den allra förste stiftsadjunkten i Växjö stift och välkänd i stiftet. Från 1935 bodde familjen i Smedby på södra Öland och 1938 gick flytten till Älmhults prästgård. Några år senare blev hennes far Älmhults församlings förste kyrkoherde.

Förutom studieåren i Jönköping till sjuksköterska förblev Ulla sin hembygd trogen. Uppväxten som storasyster i ett prästhem kom att prägla henne för livet. Tron var drivkraft i ett livslångt engagemang för människor och för kyrkans sak. Som någon uttryckte det efter hennes död: Tron var så trygg för Ulla. Ulla gifte sig år 1957 med järnvägstjänstemannen Ingvar Johansson. Under en lång rad år var hon sjuksköterska på Älmhults sjukhem. Ulla och Ingvar träffades som mycket unga och var ett par i närmare 75 år, fram till dess att maken avled år 2016. Viktigast för Ulla var den nära familjen. Bland syskon, barn, barnbarn i släkten blev hon en centralpunkt. Men tid och kraft fanns också för många andra sammanhang, främst Älmhults församling men också Tempelriddarorden, IOGT-NTO, Stiftelsen Wieselgrensgården, Älmhults hembygdsförening, Hela människan, Väntjänsten, Lutherhjälpen

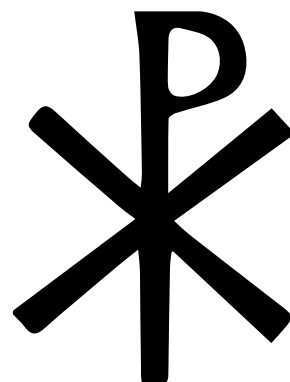
och Svenska kyrkans lekmannaförbund. Att Ulla orkade allt detta måste till stor del ha berott på att hon och maken Ingvar fullkomligt stöttade varandra i uppgifter som de både trodde på och helhjärtat engagerade sig för. År 2014 fick Ulla och Ingvar Johansson ett särskilt hedersomnämmande av biskop Jan-Olof Johansson för ”gagnerik lekmanagärning i Växjö stift efter synnerligen betydande insatser under sju decennier”.

Ulla var som person uthållig, lågmäld och trofast utifrån de övertygelser som drev henne. Inte minst i sin krafts dagar och i rollen som sjuksköterska kunde hon vara ganska så bestämd och tydlig med hur hon ville ha det. Sommarhuset i Tolg var en viktig plats för avkoppling och gemenskap, i Tolg hade hennes farfar Aron Hallborg varit kyrkoherde. Ett av hennes stora intressen var ljusstöpnings. Redan som liten hade hon lärt sig att ta vara på stumparna från Älmhults kyrkas ljus och stöpa nya ljus som sedan

såldes för förmån för välgörenhet och mission. För matlagning och bakning hade hon både intresse och fallenhet. I tjugo år skötte hon ideellt matlagningen i samband med Älmhults kyrkas lunchmusik. I syföreningen, vid missionsauktionerna och De äldres dag var hon med och tog stort ansvar.

Till gudstjänsten i Älmhults kyrka återvände Ulla under hela sitt liv, också in i det sista. I Lukasevangeliets inledning berättas den om den gamla änkan Hanna som aldrig vek från templet utan tjänade Gud dag och natt. Hanna skilde sig från mängden, och blev en förebild i tro och liv. En sådan människa var Ulla Johansson. Hon avled styrkt av Herrens nattvard och omgiven av sin familj.

*Älmhult den 1 november 2024
Marcus Lejon, kyrkoherde*

FAMILJENYTT

TILL MINNE

BERIT OLSSON
1938-2024

Vår kollega och syster med delansvar för Lekmannaförbundets förbundsbutik, med del i förböner, ansvar och engagemang – **Berit Olsson, Rausvägen 57, 253 74 HELSINGBORG** har enligt upplysning förmedlad av **Gert** lämnat sitt jordeliv och därmed oss alla.

För kännedom har undertecknad å Lekmannaförbundets vägnar kondolerat genom en blomsteruppsats med följande minnesord ställda till Gert och till övriga anhöriga till Berit!

*"Käre Gert och övriga anhöriga till Berit!
I tacksamhet till Herren Jesus Kristus för
alla Berits goda insatser; genom förböner;
engagemang och ansvar knutna till Svenska
Kyrkans lekmannaförbunds verksamhet och
dess förbundsbutik sörjer vi i saknad Berit,
dock gläds vi över hennes hemfärd till vår
frälsnings Gud! Vi påminns alla om Jesu ord
till Marta: "Jag är uppståndelsen och livet.
Den som tror på mig skall leva om han än
dör, och den som lever och tror på mig skall
aldrig någonsin dö!"
(Joh 11:25-26)*

Käraste Berit! Du är i ljusaste minne och i tacksamhet bevarad! Vila i frid!

(Sv Ps: 48 och 249)

*Oktober 2024
Svenska Kyrkans lekmannaförbund
Anders Nordberg*

Vår kära Mamma,
Svärmor, Mormor
och Gamlamormor

Berit Olsson

* 27 mars 1938

har lämnat oss
i ljust minne bevarad

Raus
11 oktober 2024

Bodil och Jonny

Camilla

Henny

Anders

Hannah, Maja

Cooper 🐾

Vi binder en krans
av minnen
De vackraste och
finaste vi har
Vi vet att de aldrig
skall vissna
Hos oss finns Du
alltid kvar

Vår kära

Berit Olsson

har lämnat oss
i ljust minne bevarad

Gert
Malin och Kenneth
Elin

Vilken vän
vi har i Jesus,
trofast, kärleksfull
och god!

När vi frestas,
när vi provas,
vill han ge oss
kraft och mod.

E. Magnusson

TILL MINNE

GUNVOR
BERNHARDSSON
1931-2024

Gunvor Bernhardsson, maka till framlidne Helge Bernhardsson, tidigare vice förbundsordförande i Lekmannaförbundet, som lämnade sitt jordeliv 2005.

*November 2024
Svenska Kyrkans lekmannaförbund
Anders Nordberg*

Vår kära Mor
Mormor, Svärmor
Gammelmormor
och Vän

Maj Gunvor
Idblom
Bernhardsson

* 23 augusti 1931

har idag lämnat oss
i djupaste sorg
och saknad

Uppsala
3 november 2024

GUNILLA och JAKOB
Tobias, Johanna
Peter, Gabriella, Elisabet
Stefan, Benjamin
med familjer
STEN och MATS
Släkt och Vänner

När Dina steg
har tystnat,
finns ändå ekot kvar.
När Dina ögon slocknat,
vi alla minnen har.
Vi bevarar dem i hjärtat,
där vi dem lätt kan nå.
Så kommer Du för alltid
att finnas här ändå.

Bön i orostider

Var oss nära Gud,
Vi behöver känna din omslutande lugna trygga famn.
Ge oss den kraft vi behöver för att se utanför oss själva så att medmänsklighet,
värme och omtanke får segra över rädsla och hot.

Var särskilt med alla som har ansvar och ledningsposition i vårt samhälle.
Vi ber om ledning och vishet för alla som måste fatta viktiga beslut i svåra situationer.
Ge hopp och tröst till alla som drabbas av arbetslöshet och oroar sig för framtiden.
Vi ber också för alla som far illa av att tvingas stanna hemma i destruktiva miljöer och relationer.

Hjälp oss att stötta, stärka och uppmuntra all fantastisk vårdpersonal.
Vi ber för läkande, för kraft och styrka att möta lidande,
något som alltid är en del av vår livsvardag men som nu blir så tydligt och skrämmande.
Vi behöver hopp och tro,
Gud, ge os styrka och kraft att i dessa stunder inte tappa vissheten om,
att vid varje steg, i varje andetag, varje tanke, finns Du med.

Se till Din mänsklighet världen över.
Vi ber för alla som är särskilt utsatta,
för människor på flykt, för alla som lever mitt i krigets fasor, för människor utan hem,
för ensamma och isolerade och för alla som redan är nedsatta på grund av sjukdom och ohälsa.

Vi ber för Stiftelsen Brödet;
Vi ber att Stiftelsen Brödets arbete och omsorger blir till välsignelse
genom att Du Herre leder oss till kloka beslut.
Välsigna våra gåvogivare som gör att nöden kan lindras där ropen på hjälp når oss.

Var oss nära, Gud, och hör våra böner.

Omslut oss och hjälp oss att omsluta varandra i ord, möte och tanke.
Amen.

Nyhetsbrev
September 2024

INDIEN –
Kashmir - utbildning

*Kära Vänner och
Understödjare!*

Sanju

Priyanka

Shakainah

Riya

Under en rad år har Stiftelsen Brödet (SB) tillsammans med Världsböndagen (VBD) stött unga kvinnors yrkesutbildning med 50% var. För att kunna söka bidrag för yrkesutbildning via VBD krävs att det är unga kvinnor som tillhör en kristen församling och att utbildningen ska bedrivas i hemlandet. Prästen, pastorn eller församlingsföreståndaren ska skriva under ansökan och intyga att det är skötsamma och ambitiösa kvinnor som söker. Ansökan gäller ett år i taget och innan man kan söka för nästa år måste man ha fått godkänt på första året. Det är krav som Stiftelsen Brödet ställer sig bakom. Dessa regler gör att vi vet att bidragen inte missbrukas utan gör det möjligt för de studerande att efter utbildningen få ett arbete och kunna försörja sig och de sina.

Att utbildningsstödet endast gäller flickor beror på att familjerna i första hand brukar satsa på sina söner och då räcker inte familjens pengar till för döttrarna. I utvecklingsländerna är det fortfarande vanligt att man räknar med att flickorna kommer att gifta sig, föda barn och bli hemmafruar och därför inte behöver ha ett yrke. Men det är viktigt att kvinnor får utbildning för att själva kunna bestämma mer över sina liv och även för att kunna bidra till försörjningen. Det har visat sig att kvinnorna ofta får mer respekt av sina män och andra i samhället om de har ett yrke och en inkomst, så det blir en vinnvinnsituation för alla.

En glad nyhet i år är att vi för första gången kan hjälpa bl.a. fyra unga kvinnor i den norra muslimska delstaten Kashmir i Indien att påbörja yrkesutbildning. När Stiftelsen Brödet frågade Pastor Jeevan i Kashmir, som Stiftelsen Brödet har samarbetat med sedan mitten av 2010-talet, om det var några unga kvinnor i hans församling som skulle vilja utbilda sig, blev han mycket glad och sa att det fanns fyra unga kvinnor – Riya, Shakainah, Priyanka och Sanju – i församlingen som behövde sådant stöd, eftersom de kommer från mycket fattiga förhållanden, ja hela delstaten är fattig. Tack vare det ekonomiska stödet från VBD och SB börjar nu både Riya och Priyanka en 3-årig utbildning till sjuksköterska, Sakainah en 2-årig utbildning i vårdadministration och Sanju en 2-årig lärarutbildning. Vi önskar dem varmt lycka till!

Hälsningar från Stiftelsen Brödet

genom oss i styrelsen, *Arne, Elisabeth, Gloria, Ivar, Lena, Roger*

Stiftelsen Brödet BG 900-4201, PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

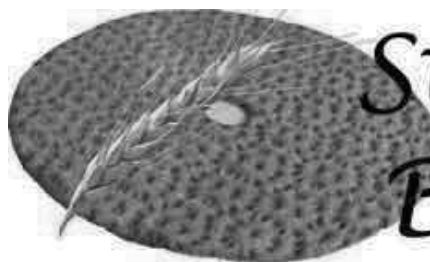
Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se

Postadress: Stiftelsen Brödet, Att. L. Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm Tel: 070-2545233

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Gloria Vintila Andersson, Arne Wikström,

Suppl: Ivar Boman, Elisabeth Kedland Hofberg,

Stiftelsen BRÖDET

Nyhetsbrev
September 2024

NORDMAKEDONIEN
Skolan i Bitola

*Kära Vänner och
Understödjare!*

Den romska skolan – Georgi Sugarev – i Bitola i Nordmakedonien gjorde skolstarten till en festlig tillställning. Samlingssalen var dekorerad med ballonger och rektorn och hela skollädaingen var på plats och hälsade eleverna välkomna inför höstterminen. Handelsbankens Fadderbarnsfond hade fått reda på att behovet av skolryggsäckar var stort och skänkte genom Stiftelsen Brödet en gåva för inköp av 60 skolryggsäckar till de nya eleverna. Lärarna köpte in ryggsäckarna som nu delades ut till var och en. Det är Hand till Hand som driver detta viktiga skolprojekt för att bidra till att romska barn ska få en grundläggande utbildning och en bra start i livet när de växer upp. Stiftelsen Brödet kompletterade med skriv- och läshäften som också behövdes och se så glada eleverna blev för allt.

Varma
hälsningar
från
Stiftelsen
Brödet
genom oss i
styrelsen,
*Arne, Elisabeth,
Gloria, Lena, Roger*

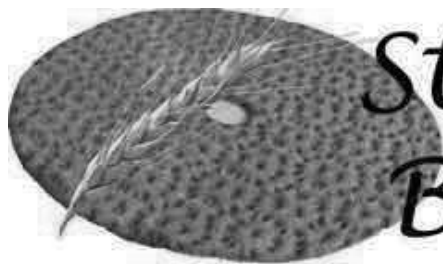
Stiftelsen Brödet BG 900-4201, PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se, Tel: 070-2545233

Postadress: Stiftelsen Brödet, Att. L. Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm.

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Gloria Vintila Andersson, Arne Wikström, Elisabeth Kedland Hofberg

Stiftelsen BRÖDET

Nyhetsbrev
September
2024

NORDMAKEDONIEN
Sjukhusets BB-avdelning

*Kära Vänner och
Understödjare!*

I slutet av juni kom det här trevliga och positiva mailet från Gunilla Kristiansson till Stiftelsen Brödet: "Jag blir alltid glad när Brödets info kommer. Där finns så

mycket bra och spännande att läsa. Senaste numret som handlade om Bitola och förlossnings-/BB-enheten blev en fullträff för mig! För det första är jag barnmorska och brinner för frågor gällande kvinnor och reproduktiv hälsa. För det andra ska min man och jag ta gluffa i sommar och har bland annat planerat att åka just till Bitola. Alltså vilket sammanträffande! Så klart är jag mycket sugen på att besöka BB där om det är möjligt."

Självklart ville både Stiftelsen Brödet och Hand till Hand göra vad vi kunde för att Gunilla och hennes make Per skulle kunna besöka sjukhuset. Men inte ens om man är specialutbildad barnmorska går det att bli insläppt på en BB-avdelning hur som helst. Sjukhusledningen meddelade att endast om Maria eller Thomas Rosengren (som ansvarat för sjukhusprojektet) var med, så kunde Gunilla och Per bli insläppta. Maria behövde se till barnbarn hemma i Sverige, men Thomas åtog sig att resa dit och vara deras följeslagare. Det gjorde att Gunilla och Per blev väl mottagna av sjukhusdirektören och avdelningssköterskan. Gunilla kunde instruera personal

och patient om amningsmetoder m.m. Gunilla överlämnade även en textil med Malmömotiv som tack till sjukhuset.

Både i Stiftelsen Brödet och i Hand till Hand gläds vi åt att besöket blev lyckat och välsignat för såväl dem i Bitola som för besökarna från Sverige. Sådana utbyten känns viktiga.

Varma hälsningar från
Stiftelsen Brödet

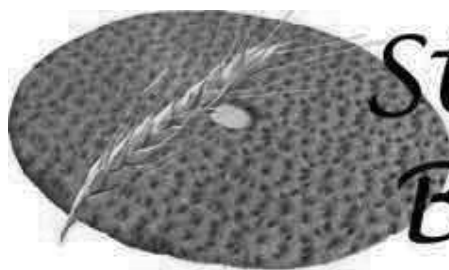
genom oss i styrelsen, Arne, Elisabeth, Gloria, Lena, Roger

Stiftelsen Brödet BG 900-4201, PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se, Tel: 070-2545233

Postadress: Stiftelsen Brödet, Att. L.Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm.

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Gloria Vintila Andersson, Arne Wikström, Elisabeth Kedland Hofberg

Stiftelsen BRÖDET

Nyhetsbrev
September 2024

RUMÄNIEN - Voivodeni
Husbygget klart

*Kära Vänner och
Understödjare!*

Nu står de föräldralösa
tvillingpojknas hus klart – de som
under ett helt år sovit i en övergiven
bil, har nu ett eget hem och en riktig
säng att sova i!

Pojkarna fick själva vara med och
hjälpa till med byggandet. De är
otroligt glada, tacksamma och stolta
och vill säga ett varmt tack till
Stiftelsen Brödets vänner som gjort
detta möjligt. Nu när de har en fast
bostadsadress kan de få
identitetshandlingar och söka jobb.

**Varma hälsningar från
Stiftelsen Brödet**

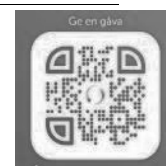
genom oss,
Arne, Elisabeth, Gloria, Lena, Roger

Stiftelsen Brödet BG 900-4201, PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se, Tel: 070-2545233

Postadress: Stiftelsen Brödet, Att. L.Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Gloria Vintila Andersson, Arne Wikström,
Elisabeth Kedland Hofberg

Nyhetsbrev
September 2024

RUMÄNIEN –
Voivodeni – Skolstart och
mat till ukrainafläktingar

*Kära Vänner och
Gåvogivare!*

När förstaklassens elever måndagen den 9 september kom för att börja skolan i Voivodeni, låg en skolryggsäck innehållande elevens nyinköpta träningsoverall och utprovade skor på stolen samt skolhäften och pennfodral på skolbänken. På kuvertet stod det *Stiftelsen Brödet och Reformerta församlingen i Voivodeni önskar dig ett läsår fullt av goda insatser*. Vid gudstjänsten i kyrkan dagen innan firades det nya läsåret symboliskt genom att en pojke och en flicka visade upp var sin ryggsäck.

Unga som gamla bjöds på godis för att fira skolstarten.

Här levererar kurator Monda Andrei och volontären Gall Gyula matpaket, som Stiftelsen Brödet bekostat, till ukrainafläktingarna.

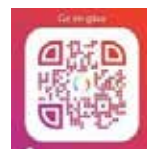
Tack till var och en som stöder stiftelsen!
Varma hälsningar från
Stiftelsen Brödet genom oss i styrelsen,
Arne, Elisabeth, Gloria, Lena, Roger

Stiftelsen Brödet BG 900-4201, PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se, Tel: 070-2545233

Postadress: Stiftelsen Brödet, Att. L. Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Gloria Vintila Andersson, Arne Wikström, Elisabeth Kedland Hofberg

Sommarmöte 2025

på Hjo folkhögskola 13-15 juni

Boka datum nu!!!

Medverkande: Mikael Landgren m fl
 Detaljerat program kommer i nästa nummer av Lekman i kyrkan.
 Deltagaravgift: 2500 kr för helpension fredag-söndag.
 Det finns också möjlighet att deltaga enstaka dagar.
 Frågor om programmet besvaras av Anders Åström,
 tfn 070-595 28 08, Mail: lekmaniskara@gmail.com

**Lekmannaförbundet i Skara stift inbjuder till
 Bibeldag i Lidköping
 Lördagen den 26 april 2025 kl 09.30 - ca 14.00**

Tema: Ej fastställt.

Mer information i nästa nummer av Lekman i kyrkan.

Deltagaravgift: 180 kr inkl. fm kaffe och lunch
 Anmälan: senast den 5 april.
 Kristina Åström: 070-595 28 97
 eller
 mail: astrom.kristina@gmail.com

Stiftsförbundets årsmöte 2025 i Skara stift

Kommer att hållas i anslutning till
 Sommarmöte på Hjo folkhögskola fredagen
 den 13 juni kl 10.00.

Anmälan: senast den 30 maj.
 Anders Åström: 070-595 28 08
 eller
 mail: astrom.anders@gmail.com

i samarbete med
sensus

Tänk så mycket värdefullt arbete som utförs med Kristi kärlek som drivkraft

Lekmannaförbundet i Stockholms stift med ordförande Jimmy Ullgren i spetsen anordnade en vacker sensommardag en bussutfärd för stiftets fyra kårer till Ersta i Stockholm.

Idag är Ersta diakoni, som sedan 1851 bedriver sjukvård på kristen grund, en av Sveriges största aktörer inom idéburen vård och socialt arbete och har alltså verkat i mer än 170 år! Dess intressanta historia och verksamhet skulle vi få veta mer om denna dag.

Bussen släpper av oss på Erstagatan utanför de båda porthus som är kvar från malmgårdstiden på 1750-talet, där det norra huset numera inrymmer ett museum medan landets största oblatbageri, som förser så gott som alla Svenska kyrkans församlingar och ett flertal svenska frikyrkor med oblater, inryms i det södra huset. Redan vid ingången till området

Internetbild, Ersta kyrka t.v.

möter oss skylten "I starka kvinnors sällskap".

Anläggningens centrum och mittpunkt är Ersta kyrka från 1872. Kyrkan med sitt levande budskap utgör hjärtat och pulsen i allt arbete här på Ersta. Det kändes fint att vår grupp fick inleda besöket med andakt och mässa i Ersta kyrka. Inne i kyrkorummet kan man läsa texten från 1 Tim. 2:4-6, vilken på ålderdomlig svenska lyder så här: *Gud vill att alla människor skola frälste varda och till sanningens kunskap komma, ty det är en Gud och en medlare emellan Gud och människor, nämligen den människan Kristus Jesus, hvilken sig sjelf gifvit haver för alla till återlösen att sådant skulle i sin tid predikadt varda.* Det gammeldags språket (äldre än 1917 års bibelöversättning) gör att vi känner historiens vingslag lite extra. Här har människor tjänat

sin Herre och Mästare i kärlek sedan senare delen av 1800-talet. Jesu kärlek är verkligen en stark drivkraft. Erstas egen sjukhuspräst Mona Westerlund Lindberg talade till oss utifrån Ef. 4:1-6 om den kallelse vi alla fått av Gud, nämligen att *vara ödmjuka och milda, ha tålamod och överseende med varandra i kärlek och därigenom bevara Andens enhet genom fridens band.* Efteråt uttryckte sig en av deltagarna, Eva Holmquist från Solna lekmanakår, så här: *Andakten inklusive*

nattvarden var så värdefull och djup, och många goa ord fick vi till oss. Vi andra kan bara hålla med.

Därefter intogs dagens lunch och man kunde välja att sitta inne i den trevliga restaurangen eller ute på terrassen och blicka ut över det vackra inloppet till Stockholm.

Sedan var det dags att få information om Ersta diakoni i dag och om dess tidigare historia. Diakon Jemima Bentham inledde. Jemima kom till Ersta för 8 år sedan men dessförinnan tjänstgjorde hon som diakon i Vallentuna församling, så många av deltagarna kände henne och hon dem och det märktes att hon är omtyckt. Efter Jemima fortsätter Urban Beckfjäll, ansvarig för bl.a. Ersta museum, att berätta om verksamheten.

Vi påminns om att det vid 1800-talets mitt var få flickor som fick utbildning och inte många som hade möjlighet att yrkesarbeta. Det gör det extra gripande att lyssna till berättelsen om Marie Cederschiöld som kom att bli den allra första föreståndarinnan vid Sveriges första diakonissanstalt, grundad 1851. Marie föddes 1815 och växte upp i Småland, där hennes far var kyrkoherde. Det var han som undervisade sin dotter och hon genomgick även en av få flickskolor som fanns. Marie trolovade sig med en ung man som hette Gustav, vars far också var präst. De hade lärt känna varandra genom att Gustav fått undervisning hos Maries far. Gustav tog livet av sig under tragiska omständigheter 1839, vilket gjorde att Marie genomgick en svår kris.

Den svenske prästen och missionären Peter Fjellstedt (1802-1881, grundare av Fjellstedtska skolan i Uppsala), blev Maries själasörjare i många år. Efter faderns bortgång 1845 flyttade Marie till ett av Smålands fattigaste områden

som präglades av apati, försupenhet och tragiska familjeöden för att hjälpa till med det ideella arbetet. Där hade nämligen Emelie Petersén, som kommit som flykting från Tyskland, startat ett kristet inspirerat hjälparbete i form av socialt arbete, skola och mission. Där kom Marie Cederschiöld i kontakt med social praktisk kristendom liksom med flera av de personer som ivrade för att bilda en diakonissanstalt i Stockholm. Marie blev tillfrågad om hon ville åta sig rollen som diakoniföreståndare. Efter viss tvekan svarade Marie ja och för att få utbildning för sin kommande uppgift reste hon våren 1850 till Europas första diakoninstitutet, som kyrkoherde Theodor Fliedner och hans fru startat i Kaiserswerth utanför Düsseldorf i Tyskland. Här fick Marie övning i bland annat sjukvård och barnavård. Under en kort tid hade även Florence Nightingale vistats här. År 1851 kom prästdottern Marie Cederschiöld 35 år gammal tillbaka till hemlandet som Sveriges första diakonissa och sjuksköterska, vilket på den tiden var ett och samma yrke, och trädde in i

sin nya roll som föreståndare för Sveriges första diakonissanstalt inhytt i ett tvåvåningshus på Kungsholmen i Stockholm. På sjukhuset fanns ett tiotal platser som uppläts åt de mest utsatta kvinnorna och barnen som bodde i Stockholms slumkvarter. När de ensamma mödrarna vårdades kom barnens behov i fokus. Undervisning blev svaret och köket i det lilla sjukhuset fick duga som skola samtidigt som man bedrev utbildning för kvinnor till diakonissor och sjuksköterskor. Överläkaren vid Serafimerlasaretet, Magnus Huss, hade överinseende över det lilla sjukhuset vilket medförde att eleverna också kunde praktisera på Serafimerlasaretet. Med undantag av barnmorskeutbildning var det Sveriges första yrkesutbildning för kvinnor. Arbetet på anstalten var tufft med små ekonomiska medel. Kvinnorättskampen Fredrika Bremer och operasångerskan Jenny Lind var några av dem som gav ekonomiskt stöd till verksamheten. Vid denna tid härjade koleran i Stockholm och de blivande systrarna deltog mycket tidigt i vården av de sjuka. I Tyskland hade Marie lärt sig att god hygien och en vacker omgivning gynnar läkeprocessen. Marie införde regeln att inte mer än en patient fick ligga i varje säng och hävdade att rena lakan var viktigt. Härigenom minskade sjukhusens dödstal med 90 %. Tack vare Ersta diakonis arbete kunde ensamstående mödrar få tillgång till rena lakan. Diakonissorna var dåtidens sociala entreprenörer. De tänkte i nya banor och såg behoven i ett vidare perspektiv. De såg människor i utsatta livssituationer som sina likar. Med det förhållnings sättet var det naturligt att vilja tjäna sina medmänniskor och sin Herre och Mästare. Marie sa *Vi botar inte sjukdomar, vi botar människor*. Den livssynen har fortsatt att präglara Erstas verksamhet. Marie engagerade sig också tillsammans med bl.a. Fredrika Bremer inom den kvinnliga fångvården. Trots en hel del motstånd från såväl prästerskap som fängelsedirektion fick kvinnorna tillstånd att besöka kvinnliga fångar. Som föreståndare var Marie Cederschiöld den naturliga förebilden för blivande diakonissor. Efter hårt arbete under tio års tid blev Marie utsliten och tvungen att dra sig tillbaka.

Efter att malmgården Stora Ersta inköpts flyttade Diakonisällskapet år 1864 till Erstaklippan på Södermalm, där verksamheten till stor del fortfarande ligger även om man också har verksamhet inom hela Stockholms län. Ersta kom att

ändra på den svenska sjukvårdshistorien för alltid.

Innan vi åkte hem hann vi ta en snabbtitt in i entrén till Ersta nya sjukhus där ett enkelt men fint foto av Marie Cederschiöld hänger (se ovan). Den 3 oktober 2023 invigdes det nya sjukhuset genom att H.M. Drottning Silvia, som är Ersta diakonis högsta beskyddare, klippte av det röda bandet. Men innan hon fick göra det så invigdes sjukhuset andaktsrum, Stillhetens kapell, av Stockholms biskop Andreas Holmberg. Kapellet är viktigt för Ersta, vars hela verksamhet vilar på den kristna grundsynen. Andaktsrummet ska vara till ”för dig som patient, anhörig, medarbetare eller gäst - oavsett livsåskådning”. Biskopen sa bl.a. så här

”Hörnstenen för Stillhetens kapell är Kristus själv och hans löfte är att vara mitt ibland oss. Det är något som vi alla kan vila i och hämta kraft från, idag och kommande dagar... Stillhetens kapell är en helig plats som välkomnar alla som vill vara här. Kapellet är en hörnsten, ett hjärta i sjukhusets mitt. Guds här och nu. Vi behöver den här sortens heliga rum... När vi idag inviger detta kapell gör vi det i tro och i bön om att Stillhetens kapell dag för dag, och under många år framöver, ska hjälpa människor att upptäcka just detta: Guds ständiga härvaro. Guds här och nu i våra liv, även då sjukdom och lidande drabbar oss...”

Erstas verksamhet har under dessa dryga 170 år mött omvälvande samhällsförändringar och utmaningar men med mottot Se människan har man hela tiden anpas-

sat verksamheten till människors aktuella behov. Centrum för Näringslivshistoria har givit ut boken ***Se människan! En bok om Ersta diakoni***. I den kan man läsa att Erstas diakonala uppdrag är detsamma nu som då: att se människan, att tjäna, lindra, bota, stötta och vara ett synligt tecken på Guds barmhärtighet även i en sekulariserad värld.

Det finns så mycket mer att berätta om Ersta och vi som fick förmånen att komma dit vill varmt rekommendera var och en att vid tillfälle besöka Ersta eller läsa mer om verksamheten. Ersta och dess diakonissor och övrig personal är något att tacka Herren för och be för.

Lena Åkerlund,
Lekmannaförbundet Stockholms stift

Sprid ljus i mörkret

I natt vaknar miljontals människor till ljudet av krig och konflikt. **Swisha din gåva för fred till 900 1223.**

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

tryggt
givande
givasverige

act
Svenska kyrkan

Kyrkans födelse del XVII

Kyrkans födelse enligt evangelisten Lukas genom Apostlagärningarna, med Petrus och Paulus samt kyrkans identitet och tillväxt därefter – Petrus, Paulus, Gnosticism, Marcion, Irenaeus, Tertullianus, Clemens, Origenes Konstantin, Athanasius, Julianus, Ambrosius, Nestorius, Kyrillos av Alexandria, Leo den Store, Alarik, Hieronymus, Chrysotomos och Columba d.ä. Augustinus, Donatister och Pelagianer, Asketer och Munkar, Martin av Tours, S:t Patrick, Benedikt av Nursia, Cassiodorus, Boethius, Gregorius den store och Muhammed, Columba d.y. Bonifatius, Karl den Store, Alkuin, Otto I.

England och Irland evangeliserar kontinentala Europa

Efter Gregorius den store (540-604) genomgick europeisk katolicism en svår period. Påvedömet led under både langobardernas förtryck i Italien och de bysantinska härskarnas våldsdåd. I det frankiska Gallien blev de merovingiska kungarna allt kraftlösare och prästerskaps moraliska, andliga och intellektuella kvalitet sjönk stadigt. Ett effektivt kyrkligt styre försvagades av upprepade inblandningar av världsliga härskare. **I sina skrifter avslöjar, Gregorius (538-593) av Tours, bilden av ett eländigt samhälle.** Han visar också att det var kvinnorna som gjorde en viktig insats, när det gällde att hålla ett uppriktigt kristet liv vid makt, särskilt genom att stödja klostren. **Det kristna livets uppvaknande** i Gallien och för övrigt **inom hela den latinska kristenheten inträffade på 700-talet.** Väckelsen leddes av anglosaxiska missionärer, som kom i stort antal, av ett påvedöme som fått ny livskraft och av ett nytt kungahus i det frankiska Gallien. Från slutet av 500-talet hade missionärer från den iriskeltiska kyrkan engagerat sig i mission till det europeiska fastlandet. Den mest framstående av dessa var **Columba dy**, som verkade i Gallien och i Italien. Gallus, en medlem i hans grupp, grundade klostret i S:t Gallen vid en viktig förbindelsepunkt längs den väg som sammanlänkade Italien med Tyskland. S:t Gallen förblev ett väsentligt centrum för klosterliv och kultur genom den tidiga medeltiden. **Keltiska missio-**

närer letade sig också fram till Bayern och centrala Tyskland. Fastän de var livskraftiga och företagsamma, ägnade dessa missionärer föga uppmärksamhet åt att konsolidera sitt arbete. **Ständig rörlighet kännetecknade keltisk kristendom.** Till följd härav måste mycket av dessa missionärers arbete göras om mot slutet av 600-talet. Anglosaxarna, som själva hade varit föremål för mission från Europa vid århundradets början, kände sig i sin tur manade att bära evangeliet tillbaka till Europa. Till skillnad från sina keltiska föregångare förde de nya missionärerna nu med sig romersk kyrklig organisation och sinne för ordning. Dessutom upprätthöll de nya kontakter med påvedömet. Den mest betydande av dessa var **Winfrid av Crediton** (680-754) – bättre känd under namnet **Bonifatius**. Bonifatius samrådde med Rom och erhöll påvlig fullmakt att predika för hedningarna öster om Rhen. Han evangeliserade chatterna och hesarna i Bayern och i Thüringen, grundade det berömda klostret i **Fulda** och blev slutligen **ärkebiskop i Mainz**. Han är med rätta känd som **”tyskarnas apostel”**. Det var Bonifatius som förde in Tyskland i det kristna Europa under påvlig ledning.

Ett nytt kungahus

Bonifatius spelade också en väsentlig roll genom att återuppliva kyrkan i Gallien. Tidigare anglosaxiska missionärer till Tyskland hade erhållit stöd av **Karl Martell**, medlem av en karolingisk familj och en stigande begåvning inom frankisk politik. Karl gav nu Bonifatius sitt stöd

då han önskade sträcka ut sin makt till östra Bayern. Kyrkan och påvedömet var tacksamma för hans stöd och för Karls seger över muslimerna, när dessa klättrat över Pyrenéerna för att invadera Gallien. Men Karl Martell ådrog sig kyrkans vrede, när han frantog den vissa jordegendomar. Ursprungligen hade kyrkan gått med på att dess gods och inkomsterna därifrån skulle få användas för att slå tillbaka de muslimska inkräktarna. Men Karl återställde inte dessa jordegendomar. Dessutom vägrade han att angripa langobarderna i Italien, som påven hade begärt, eftersom påven hade varit hans allierade i kampen mot muslimerna. En ny era inleddes när Martells söner, **Karloman** och **Pippin den lille** efterträdde honom. Karloman och Pippin hade uppfostrats i klostret S:t Denis nära Paris. Dessa båda frankiska härskare fick hjälp av Bonifatius att genomföra en huvudreform inom den frankiska kyrkan. Reformen gällde både prästerskap och kyrkoorganisation och åstadkom ett uppvaknande av det andliga och intellektuella livet samt möjliggjorde den undervisningsrenässans, som är förknippad med **den störste av de karolingiska härskarna, Karl den store.**

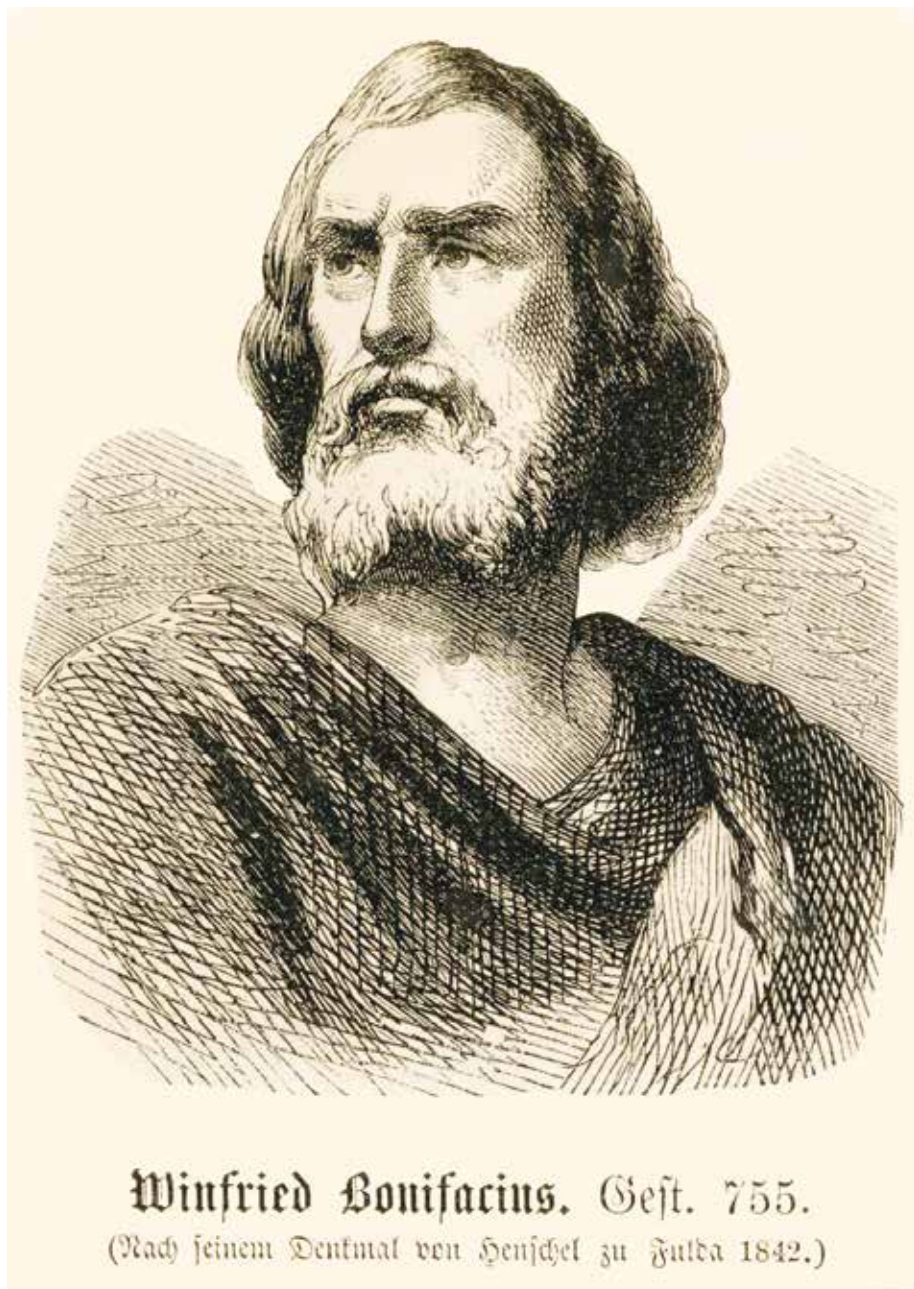
Pippin blev ensam regent och erkändes som frankernas kung, när hans bror valde klosterlivet. Förhandlingar mellan Pippin och påven Zacharias år 751 resulterade i att påvens sändebud **Bonifatius**, fick **uppdraget att smörja Pippin till kung i Soissons**. En annan milstolpe i kyrkostat-relationer passerades, när **Zacha-**

rias efterträdare, **Stefan II**, vädjade till **Pippin om hjälp mot langobarderna**. Påven ställde Rom under Pippins beskydd och erkände honom och hans söner som "romarnas beskyddare".

Denna händelsekedja jämte kröningen av Karl den store till kejsare gav påven tillfälle att lossa på de konstitutionella banden med östra kejsardömet och Konstantinopel. Den religiösa händelseutvecklingen österut gav slutligen påvedömet ett tillfälle att helt bryta sig loss. Den "ikonklassiska striden" uppslukade Östrom, sedan **kejsar Leo III bannlyst bruket av ikoner** (bilder av Kristus, jungfru Maria eller något helgon) **år 726**. Efter ett och ett kvarts århundrades bittra, uppslitande tvister fick de som ville ha kvar ikoner slutligen övertaget. Under tiden hade påven **Gregorius II** inte bara förkastat ediktet, om bannlyste ikonbruket, utan också öppet demonstrerat sin ringaktning för kejsarens auktoritet i väst. **Gregorius** bombastiska brev innehöll mycken bluff men också ett dramatiskt uttalande som klart visar skillnaderna **mellan statskyrkan inom det ortodoxa Östrom**, där den världslige härskaren spelade en ledande roll i kyrkans angelägenheter och **påvekyrkan i väst**, där påvedömet sökte eliminera allt världsligt inflytande. **Gregorius skrev: "Hör här! Dogmer är inte något som kejsare utan biskopar har att göra med."** Att en dynasti som ansågs som kättersk satt på kejsartronen i öst, gav påven den förevändning han behövde för att kasta av sig sina konstitutionella bojar och för att skaffa sig en ny, hängiven, rättrogen beskyddare i väst. Alliansen mellan påvedömet och karolingerna betecknade kulmen i det påvliga sökandet och inledde ett nytt och betydelsefullt kapitel i medeltidskristendomens historia.

Som svar på påven Stefans vädjan om hjälp återvann Pippin områdena i nordöstra och centrala Italien från langobarderna och ställde dem under påvens överhöghet. Händelsen är känd som **"Pipins donation"** och utgjorde **den rättsliga grunden för upprättandet av kyrkostaten**.

Påvens krav på **herravälde över Italien och oberoende av östromerska riket** förstärktes vid ungefär samma tid genom uppdykandet av en av **medeltidens stora förfalskningar Donatio Constantino**. Det var ett dokument som föregav, att Konstantin hade donerat den västliga de-

len av romarriket till Roms biskop, när han överflyttade kejsardömet huvudstad till Bysans. **Gåvobrevet avslöjades inte som en förfalskning först under 1400-talet.**

Karl den store krönt till kejsare

Slutakten i påvedömet försök att frigöra sig från Konstantinopel spelades upp under **juldagen år 800**, då **påven Leo III** återupplivade det västromerska kejsardömet genom att **kröna Karl den store till kejsare**. Karl den store var dock inte tilltalad av tanken på att ha påven att tacka för sin krona. Under de sista 14 åren av hans regering fick påvedömet en underordnad ställning inom imperiet. Han fortsatte i stor utsträckning de undervisningsreformer som kyrkan påbörjat under **hans far Pippin och Bonifatius**. Hans främste rådgivare i undervisningsfrågor var ang-

losaxaren **Alkuin från York**. Denna tid präglades av ett stort behov av undervisning, ett behov av återgång till skolbänken. Alkuin representerade epitetet – **en mästerlig lärare**. Från palatsskolan vid hovet utgick en generation av Alkuins elever för att förestå (leda) de skolor vid kloster och katedraler som Karl den store hade skapat. Även om kejsardömet nätt och jämt överlevde dess grundare, kom det uppvaknande inom undervisningen och det kyrkliga livet, som är förknippat med Alkuin och Karl den store, att lysa upp den europeiska kulturen och hela det dystra och kaotiska tidsskede som sedan följde. Denna karolingiska renässans sökte förebilder i den klassiska antiken och tidig kristendom. Huvudvikten lades vid latinsk litteratur, medan försöken med grekiska blev tämligen trevande och ytliga. Irländaren **John Scotus Erigena**

var den ende lärde inom den karolingiska världen som behärskade grekiska. Avskrifter med avskrivningen av handskrifter vid de karolingiska klostren var av allra största vikt för västerländsk kultur. Man kopierade verk av både hedniska och klassiska författare. Då många ursprungliga handskrifter försvunnit. Utgör dessa avskrifter vår enda brygga till originaltexterna. **Karolingerna** (av namnet Karl) var en frankisk ätt som tog makten i frankerriket kring mitten av 700-talet och härskade fram till slutet av 900-talet. **Karl den store** av karolingersläkten kröntes till romersk kejsare julen 800. Den frankiska ätten övertog makten över frankerriket från merovingerna år 751 och härskade i och omkring dagens Frankrike under 700–900-talen. Av detta kallas frankerriket även för **karolingiska riket** under denna period, senare även för **karolingiska imperiet** efter att Karl den store kröntes till kejsare julen år 800. Den frankiska ätten anses allmänt ha grundats av **Arnulf av Metz, biskop i Metz** i början av **600-talet**, en viktig maktfaktor i de merovingiska kungadömena. **Pippin av Herstal**, i **Austrasien**, efterträdde av sin son **Karl Martell** (se **Ett nytt kungahus**), i sin tur får till **Pippin den lille**. Denne **Pippin** lyckades utmanövrera den siste merovingiske kungen **Childerik III** och själv inta kungatronen efter att ha använt sin position som **maior omus** till att vinna stöd hos många ledande adelsmän och även hos påven. **Pippins** son **Karl den store** blev frankernas kung **768** och kröntes alltså till **kejsare** av **påven Leo III** år **800**. Den karolingiska renässansens intellektuella kraft och det återupplivade kejsardömet politiska dynamik gav stimulans åt ny teologisk aktivitet. Man debatterade och skrev

Karl den Store.

om fortsatta ikonklassiska problem i det ortodoxa öst. Politisk antagonism mellan Bysans och de karolingiska kejsarna ledde också till att teologer i väst angrep trosuppfattningar och bruk inom den ortodoxa kyrkan. Kontroversiella verk om *"Grekiska villfarelser"* dök upp under 800-talet som ett resultat av den **"forianska schismen"**, då patriarken **Ingnatius** i Konstantinopel avsattes av kejsaren i öst och ersattes av **Fotios**. Båda patriarkerna väddade till **påve Nikolaus I (858 – 867)**, men när denne för att hävda sitt påvliga primat i det bysantinska riket beordrade att **Ingnatius skulle återinsättas som patriark**, försämrades relationerna mellan Konstantinopel och Rom.

Vid det här laget hade ikonanhängarna i Konstantinopel segrat. Latinska teologer kritiserade också den östra kyrkan för att den använde en annan metod för att fastställa tidpunkten för påsken, för att prästerskapets tonsurstil (rakade fläck på hjässan) var annorlunda och för att celibatet inte upprätthölls (Östkyrkans präster fick gifta sig men munkar måste leva i celibat.).

Den största teologiska konflikten gällde **filioquefrågan**. **Utgick den helige Ande "från Fadern genom Sonen"** eller **"från Fadern och Sonen"**? Från Fotius tid angrep de ortodoxa teologerna häftigt kyrkan i väst i denna fråga och **hävdade, att västs ståndpunkt "och Sonen" var ett senare tillägg till nicenska trosbekännelsen** (vilket det också var). Denna fråga vidgade gapet ytterligare mellan kyrkorna i öst och väst. Det grekisktalande öst och det latintalande väst var också delade i språkfrågan. Öst och väst kunde inte förstå varandra, därför att de inte kunde förstå varandra.

Nya teologiska stridsfrågor

Karolingiska teologer föregrep ofta senare teologiska frågor. Den adoptianska irrläran, som hävdade att **Kristus bara genom adoption hade blivit delaktig av gudomlig natur och kunde kallas Guds Son**, uppstod i Spanien mot slutet av 700-talet och dök senare upp igen inom den karolingiska kejsardömet. **Alkuin** bekämpade den kraftfullt i sin skrift *Mot Felix*. Flera karolingiska munkar ifrågasatte uppfattningen om Marias permanenta jungfrudom, som var allmänt godtagan alltsedan 400-talet. Karolingisk månhet om att bevara Marias helighet och syndfrihet pekar mot en senare medeltida betoning av jungfru Maria. En

viktig diskussion utspann sig kring frågan om **predestinationen**. Den karolingiske munken **Gottschalk**, som omsorgsfullt studerat Augustinus teologi, tycks ha varit den förste att undervisa om den **dubbla predestinationen**. Enligt denna uppfattning skulle en del människor vara förutbestämda för frälsning, **medan andra** med rätta föutbestämts till evig dom. **Gottschalk** ställdes inför rätta och dömdes av två synoder och **sattes slutligen i fängelse av ärkebiskopen i Reims**. Gottschalk dog 20 år senare – och höll troget fast vid sina åsikter ända till slutet.

Den **andra stora teologiska frågan** under den karolingiska epoken gällde **Herrens nattvard**. **Pachasius Radbertus**, **Corbies** inflytelserike **abbot** skrev en avhandling om **Herrens lekamen och blod**. Detta var det första klara uttalandet om Kristi lekamens och blods **"realpresens"** i nattvardselementen, och det föregrep det som senare skulle kallas **transubstantiation**. Vanliga kristna godtog gärna tanken, att Kristi verkliga kropp och blod fanns närvarande i nattvardsmässans sakrament.

Alkuin (730/740 – 804)

Alkuin var en anglosaxisk lärd med teologi som specialitet. Alkuin blev huvudlärare vid Karl den stores hovskola i Aachen och sedan abbot vid klostret i Tours. Tidigare hade han varit lärare vid katedralskolan i York. Alkuin kom på ett djupgående sätt att influera det karolingiska kejsardömet kulturella, intellektuella och religiösa inriktning vilket framgår av de 300 brev som finns bevarade. I Tours reviderade han bibeltexter, skrev bibelkommentarer och var den drivande kraften i Karls liturgiska reform, som ersatte galliskans ritual med romersk gregoriansk. Han standardiserade stavning och stilistik, reformerade missionsmetoderna och sammanställde riktlinjer för kyrklig verksamhet. Alkuin var också en ledande teolog i kampen mot de spanska adoptionisterna, som trodde att Kristus var Guds "adopterade son". Han försvarade rätttrogenhet och kyrkans auktoritet, påvestolens höga ställning och Karl den stores heliga kall som kejsare.

Prästerskapet reformeras

Pippins och **Bonifatius** reformsynoder **riktade uppmärksamheten på de prästersandel, som inte hörde till klostren. Prästerna måste leva ett oklanderligt liv**. Att detta krav upprepades vid synod efter synod under 500-, 600- och

Alkuin.

700-talen vittnar klart om behovet av prästerskapets moraliska nivå. Bland de brott mot förordningar som påtalades var förkastandet av celibatet, frosseri och dryckenskap, oklokt och onödigt samröre med kvinnor, jakt (och att hålla jaktdjur – hundar och falkar), bärandet av vapen och krogbesök. **Chrodegang, Metz ärkebiskop, gjorde mycket för reformering av prästerna genom att skapa regler för sina katedralpräster.**

Vad är en katedral? En katedral är en kyrkobyggnad som leds av en biskop, och därför den centrala kyrkobyggnaden för ett stift, en administrativ enhet i den större kyrkan. Det finns i hierarkiska kristna samfund som katolska och anglikanska kyrkor. Byggnaden är ofta, men inte alltid, en stor, imponerande struktur, även om inte alla stora, imponerande kyrkobyggnader faktiskt är katedraler. Ordet är förkortat från termen katedralkyrka, där det används som adjektiv. Det är en kyrka som innehåller **katedralen** – latin för "stol" – av biskopen. I den antika världen var **stolen en symbol för både en lärare och en magistrat**, och därför idealisk för att representera biskopens makt och plikter.

Det som gör en byggnad till en katedral är närvaron av biskopen, inte något som är inneboende i själva strukturen. Därför kan en kyrkobyggnad få eller förlora denna status. Vissa byggdes som katedraler, men andra inte. Kyrkobyggnader som har förlorat sin status kallas

protokatedraler. Dessutom kan en kyrkobyggnad tillfälligt tjäna som katedral, i vilket fall den betecknas som en **protokatedral**.

I den katolska kyrkan är katedralssystemet mer komplext än en enda kyrka som styr varje stift. Vissa stift har samkatedraler som delar auktoritet. Utöver den enkla katedralkyrkan finns det de med ökande auktoritets- och värdighetsnivåer, storskyrkan, urkyrkan och den patriarkala kyrkan, som var och en styr alla katedraler och andra kyrkor lägre i hierarkin inom deras jurisdiktion.

Även om katedraler inte behöver vara utarbetade byggnader, är många det, eftersom de ofta är byggda för att visuellt antyda kyrkans kraft och ära. Dessa strukturer är därför bland de största, vackraste och mest besökta kyrkobyggnaderna i världen, och vanligtvis ett viktigt landmärke i städerna de ockuperar. **Chrodegangs skapade regler för katedralpräster blev riktlinjer som till slut spreds över hela det karolingiska kejsardömet.** Reformationsandan stöddes med kraft av Pippin och Karl den store själva. Klosterväsendetsutveckling vid denna tid var av särskild betydelse. Tonvikt lades vid standardisering och centralisering. Under åren 813 – 817 antogs en reviderad Benedikts regel för hela det karolingiska imperiet.

En **andre Benedikt**, en **munk från Aniane i Burgund** – tidigare som adelsman i

tjänst i Karl den stores armé – blev ansvarig för en oerhört sträng regim baserad på Benedikts regel. Man tog snart efter hans mönster i alla Burgunds kloster. Karl den stores efterträdare, **Ludvig den fromme**, utsåg denna **Benedikt till tillsyningsman för alla kloster i riket**, och några år senare upphöjdes hans reviderade Benedikts regel som ett obligatorium för alla kloster, men detta hade inte någon långvarig effekt.

När Ludvig den fromme efterträdde Karl den store, kunde påven på nytt hävda sitt oberoende efter att en lång tid ha varit dominerad av Karl. Den nya trenden mot en kejserlig teokrati under Karl den stores tid skulle ha frambringat en statskyrka lik den i östromerska riket. **Men påvedömet betonade den andliga maktens överlägsenhet gentemot den världsliga.** Denna förstärktes genom det förfälskade **"Konstantinska gåvobrevet"** med dess betoning av påvligt företräde vid styran- det av den västra halvan av romarriket. Påvens kröning av Karl den store hade ytterligare demonstrerat påvens anspråk på att få besluta vem som skulle bära den kejserliga kronan. Efter Karl den store slets det karolingiska väldet sönder av inbördeskrig. Politiskt kaos liksom det förhärskande systemet med kontroll över kyrkan hotade biskoparnas självständighet. Besuttna lekmän kontrollerade kyrkan genom wett "äganderättens system" som försåg kyrkan med jordegendom och uppförde kyrkobyggnader. Alltmer kände sig traktens herremän fria att välja de präster som skulle tjänstgöra i dessa kyrkor. I anslutning till detta system började man handla med kyrkliga ämbeten och tog inte någon eller ringa hänsyn till köparens prästelige kvalifikationer. Arrangemang av detta slag bestod genom **de följande århundrandena, den klassiska feodalismens tidsålder. Kyrkan blev allvarligt komprometterad.** Under den karolingiska epoken gjordes ett allvarligt försök att komma till rätta med detta problem. **I Reims biskopsdöme** lade en grupp präster ca 850 en annan märklig förfälskning; de s.k. **pseudoisidoriska dekretalerna**. Detta av uppfinningsrikedom präglade "dokument", baserat på en sammanställning av delvis uppdyktade beslut av kyrkomöten etc. avsåg att förse med de lagar som skulle skydda biskoparnas rättigheter.

För att stärka sina argument återopade författarna principen om påvens överhöghet. Deras avsikt var inte att stödja

påvestolen, men **det blev faktiskt påvedömet som till slut gynnades mest av de falska dekretalerna**. Detta kyrkorättsliga kompendium som också omfattade Konstantins donation kom att utgöra en väsentlig del av den medeltida kanoniska lagen och stöttade upp de påvliga anspråken på primatet också gentemot världsliga auktoriteter. **Den förste påve som använde sig av dekretalsamlingen var Nikolaus I (858-867)**, den viktigaste påven under **perioden mellan Gregorius den store och Gregorius VII**. Nikolaus insåg klart faran även kyrka dominerad av civila härskare, och han var fast besluten att avvärja denna möjlighet genom att betona att Rom måste vara sätet för kyrkans styre.

Hopplöshet och mörker

Från slutet av 800-talet fram till mitten på 1000-talet försvagades kristenheten i väster ständigt av inre och yttre problem. Det karolingiska kejsardömet föll sönder. Till slut saknades en större militärmakt i väst. Muslimernas fortsatta angrepp i syd, en ny våg av inkräktare från Centralasien, Magyarerna (ungrarna) och den nästan överväldigande vågen av Vikingar från Skandinavien ökade upplösningen och kaoset ytterligare. En samtida krönikör klagade: "En gång hade vi en kung, nu har vi bara småkungar!" Världens ände tycktes nära. Ja, när år 1000 närmade sig, fanns det många människor som allvarligt väntade på världens undergång. För påvedömet var detta en hopplöshetens epok. Påven hade inte längre någon karolingisk beskyddare att vända sig till för att få hjälp. Påvemakten var alltmer invecklad i adelns kamp om herraväldet över Italien. Påvar blev kastbollar för den ena eller andra politiska fraktionen, och resultatet blev andligt och moraliskt förfall. Så tog t.ex. påve Stefan VI hämnd genom att plocka upp sin företrädares kropp ur graven och dra fram den inför en synod, där den uppstöttad i en stol ställdes inför rätta. När domen fallit (avkunnats), slängdes kroppen i Tibern. Inom ett år hade Stefan störtats - stryptes medan han satt i fängelse.

Den allmänna ordningen och kulturen i Europa led nära nog ett fullständigt sammanbrott under 900-talet. Kyrklig egendom blev överallt antingen plundrad och skövad av utländska inkräktare eller också hamnade den i den katolska adelns händer. Adelsmännen behandlade biskopssäten och kloster som sin privata egendom, som de kunde handskas med

Otto I.

som de ville. Prästerna blev mer och mer likgiltiga för sin pliktutövning och deras okunnighet och sedeslöshet ökade.

Det tionde århundradet utgjorde verkligen en mörk medeltid för påvedömet. Utan kejsarligt beskydd blev påvarna hjälplösa leksaker åt den romerska adeln som kämpade för att få herraväldet genom att utnämna släktingar och politiska gunstlingar till viktiga poster. I en fascinerande krönika har **Liutprand, langobardisk biskop av Cremona**, skildrat livet vid det påvliga hovet och dess sexuella utsvävningar, men man måste läsa krönikan med urskillning eftersom författaren var i hög grad antiromersk. Fastän det inte saknades inkompetenta och lättsinniga påvar under 900-talet och första delen av 1000-talet hölls påvedömet ändå vid liv och åtnjöt allmän respekt. Den påvliga administrationen fortfor att fungera om än i reducerad skala. Det påvliga styrets nervcentrum, kansliet, fortsatte att sända ut skrivelser till alla delar av Europa i en rad frågor. Sedan de fått det påvliga hovets godkännande, grundade lekmän biskopssäten och munkkloster. Det blev knappast någon avmattning i vallfärderna till Rom under denna tid, utan kristna människor besökte de kristna helgedomarna i väst – Petrus och Paulusgravar – och en mängd andra relikier, som vördades högt i den påvliga staden.

Otto räddar påvedömet

När påvedömet under **Johannes XII (955-964)** nådde sin absoluta bottennivå på 900-talet, kom en större förändring i italiensk politik att direkt påverka påvarnas ställning. En stark, självständig tysk monarki trädde i dagen. Den **saxiska dynastin grundades med Henrik I:s val till kung**. Denne fick en **kraftfull**

efterträdare i sonen Otto I (936-973), vilken knöt nära förbindelser med kyrkan i Tyskland. Biskopar och abbotar erhöll samma rättigheter och värdighet som furstarna inom riket, och frikostigt delade Otto ut jordegendomar till kyrkan. Genom sin allians med kyrkan sökte han efter en motvikt mot den ofta rebelliska, ärftliga adeln inom sitt rike. Denna "andliga aristokrati", som de saxiska kungarna skapade, var inte ärftlig. Man kunde därför räkna med dessa människors lojaliteter. De tyska biskoparna bidrog faktiskt både med pengar och vapen för att stödja de tyska kungarnas expansion till Italien och till de områden som senare kom att ligga under Östtyskland och Polen. Otto gav påvestolen den hjälp som den var i förtvivlat behov av för att kunna resa sig ur den romerska och italienska politikens dy. Ottos engagemang i påvliga och italienska angelägenheter var i sanning ödesmättat. **Otto marscherade söderut in i Italien** för att hjälpa **Adelaide av Burgund** och för att sedan gifta sig med henne och **förklara sig själv som langobardernas kung**. Ett decennium senare var han tillbaka i Italien – denna gång på inbjudan av påven Johannes XII. I februari år 962 återupplivade påvedömet det västromerska kejsardömet, när **Johannes XII krönt Otto och Adelaide i S:t Peterskyrkan**. Priset som påvestolen fick betala för den världsliga statens stöd var dess inblandning i kyrkans affärer. Händelserna 962 – 963 blev inledningen till ett annat avgörande skede i kyrka – stat, relationerna. Fram till år 1250 skulle varje tysk härskare efter sitt val till kung, marschera till Rom för att där krönas som kejsare. Det tyska engagemanget i påvliga angelägenheter innebar att kejsarna avgjorde vem som skulle bli påve. Tyska kejsare skulle t.o.m. komma att sätta upp motpåvar.

År 963 återvände Otto till Rom och fick då Romarna att lova att hädanefter inte välja någon påve utan hans eller hans sons medgivande. Sedan sammankallade Otto en synod, som ställde påve Johannes inför rätta, fann honom skyldig till en rad lumpna förbrytelser för att slutligen avsätta honom. I Johannes ställe utsågs en lekman, som på en enda dag erhöll alla nödvändiga vigningar för att kunna bli påve, **Leo VIII**.

I nästa tidskrift, nr 1-2025 inhämtar vi bl.a. upplysningar om den Bysantinska kyrkan.

Anders Nordberg

FÖRBUNDSBUTIKEN!

Blockljus 70 kr
Glasblock 265 kr
Standar 125 kr. Stång till standar 125 kr

Förbundsmärke med klack
25 kr/st

BÖCKER

Alla Tiders Bok

"Alla Tiders Bok" - tre samtals- och studieböcker med nytryck av "Vägen väntar" samt av Carl-Axel Axelsson böcker "Gud blev människa - en läsning av Johannesevangeliet" och "Bry dig!" finns att köpa för 85:-/bok.

24 andakter av
Carl-Axel Axelsson - 35:-/häfte.

Minnessaker från Förbundets hundraårsjubileum!

Mugg med logga och årtal (tål att diskas i diskmaskin)
50 kr/st

Kassar med långa och korta handtag, logga och årtal
50 kr/st

Magneter med logga och årtal samt magneter med Uppsala domkyrka och logga
20 kr/st

Dessa saker finns i Förbundsbutiken för beställning.

Gert Råvik, tel. 0730-355689, gertravik2@gmail.com
OBS! Använd BG 5591-3321 för betalning, det gamla PG-numret gäller inte längre.

ONDSKA – TROTS GUDS ALLMAKT

Att ondska finns i den tillvaro som är vår är tydligt. Om det påminns vi i varje nyhetssändning i radio och tv och så snart vi öppnar en dagstidning. Gud kunde om sin skapelse säga att ”allt var mycket gott”. Men Bibeln berättar att människorna inte följde Guds vilja, hans bud och vägvisning. De åt av det träd som Gud hade förbjudit dem att äta av. Den händelsen och dess konsekvenser kallar vi ”syndafallet”. Människorna blev utvisade ur lustgården och tvingades att i ”den fallna världen” leva under icke-paradisiska förhållanden.

Bibelberättelsen säger dock intet om var det onda hade sin rot. Vi får veta att ormen uppträdde som onskans agent – onskan fanns således – och att densamma med sin frestelse fick människorna att handla mot Guds vilja. Det som lockade dem var ormens upplysning att de, om de åt av det förbjudna trädet, skulle bli likställda med Gud.

När det onda en gång rönt framgång och paradiset hade stängts, växte onskan till i världen. Människorna ville inte ta ansvar för utvecklingen, de skyllde på varandra – och på ormen. Avunden tog plats och ledde till mord, brodermord. Så här långt gick det: ”Herren såg att ond-

skan på jorden var stor; människornas uppsåt och tankar var alltid och alltigenom onda. Herren ångrade bittert att han hade gjort människor på jorden.” (Första Moseboken 6:5-6)

Inför detta faktum ligger frågan nära till hands. Om nu onskan möjliggörs av människans valmöjlighet, hennes möjlighet att gå mot Guds vilja, varför ändrar inte då den allsmäktige Guden hela systemet? Varför gör han inte om människan, så att hon bara kan välja enligt hans vilja? För mig blir svaret: Det är omöjligt. Då skulle människan inte längre vara människa. Då skulle hon reduceras till en programmerad robot, en nickedocka.

Man kan säga att Bibelns stora berättelsef rån och med den punkt som beskrivs i citatet ovan är en berättelse om Guds kamp för att finna en lösning som räddar människan ur onskans grepp och samtidigt låter henne vara människa. I denna kamp använder Gud ”alla tänkbara medel”. Domare och profeter talar - varning och uppmuntran. Guds folk får känna på prövningar och nederlag. Naturkatastrofer drabbar jorden. Slutligen når berättelsen fram till en punkt där Guds gränslösa kärlek vinner slutlig

seger i kampen mot onskan. Vi får läsa och tacka för kärlekens evangelium.

*Än finns det en värld.
Den lever trots makter av död och fördärv.
Ty ordet blev motsagt, Guds skapelseord,
Och redan satt yxan i livsträdets rot,
men räddningen sändes oss ovanifrån:
Guds enfödde Son.*

*I tjänargestalt
kom Ordet till oss och försonade allt,
steg ner i vår skuld och vårt lidandes djup
och älskade världen tillbaka till Gud.
Det brustna blev helt i hans kärlek till oss
på Golgata kors*

(Sv Ps 62:1-2)

*Carl-Axel Axelsson
24 ANDAKTER – nr. 6
(Anders Nordberg)*

